

Dr Jarosław Wąsowicz

AUTOREFERAT PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

Spis treści:

1. Dane personalne ... 2
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe ... 2
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych ... 3
4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym ... 3
5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej ... 10
6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę ... 19
7. Inne informacje, ważne z jego punktu widzenia kariery zawodowej ... 41

1. Dane personalne

Imię i nazwisko: **Jarosław Wąsowicz**
Data i miejsce urodzenia: 19 czerwca 1973 r., Gdańsk

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Toruń 17 maja 2011 r.

Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Wydział Nauk Historycznych, tytuł rozprawy doktorskiej: *Niezależny ruch młodzieżowy w Gdańsku w latach 1981-1989*, promotor: prof. dr hab. Ryszard Sudziński, recenzenci: prof. dr hab. Mirosław Golon (UMK), prof. dr hab. Igor Hałagida (UG).

Magister historii 2001 r.

Temat pracy: *Federacja Młodzieży Walczącej w Gdańsku 1985 - 1990*, praca magisterska pisana pod kierunkiem prof. dra hab. Ryszarda Sudzińskiego w Zakładzie Historii Powszechnej i Polski po 1945 r. Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Toruń 2001.

Licencjat Historii 1999 r.

Temat pracy: *Gdańsk jako centrum życia politycznego w Polsce 1980 - 1981*, praca licencjacka napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Ryszarda Sudzińskiego w Zakładzie Historii Powszechnej i Polski po 1945 r. Instytutu Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1999.

Magister teologii 2002 r.

Temat pracy: *Salezjański Dom Dziecka w Rumi 1945 - 1960*, praca magisterska pisana pod kierunkiem ks. prof. dra hab. Stanisława Wilka SDB na Wydziale Teologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2002.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Od 1 sierpnia 2004 r. do chwili obecnej dyrektor Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej.

W latach 2007-2012 wykładowca *Historii Zgromadzenia Salezjańskiego* w Nowicjacie Towarzystwa Salezjańskiego w Swobnicy, w latach 2012-2015 w Nowicjacie TS w Kutnie Woźniakowie.

W latach 2011-2022 wykładowca przedmiotów: *Historii Kościoła w czasach nowożytnych*, *Historia Kościoła w Polsce*, od 2015 r. *Historia Zgromadzenia Salezjańskiego* w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie (od 1.10.2022 w Salezjańskim Instytucie Teologicznym w Krakowie o. w Łądzie)

W latach 2022 -2023 wykładowca w Wyższej Szkole Kadr Menedżerskich w Koninie o. w Złotowie (umowa zlecenie). Przedmioty: *Historia ustroju politycznego państw europejskich*; *Historia administracji*; *Elementy wiedzy o kulturze*.

Ponadto w roku szkolnym 1997/1998 byłem nauczycielem religii w Zespole Szkół Zawodowych i Licealnych im. mjr Hubala w Aleksandrowie Kujawskim, natomiast w latach 2002-2004 nauczycielem religii w Zespole Szkół Zawodowych nr 3 w Szczecinie.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

a) tytuł osiągnięcia naukowego

Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904-1977). Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego.

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa), recenzenci wydawniczy.

Jarosław Wąsowicz, *Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904-1977) Salezjańskie koleje życia i posługi metropolity poznańskiego*, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Warszawa 2022.

Recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Jan Pietrzykowski SDB (UKSW) , dr hab. Rafał Łatka (IPN, UKSW).

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Arcybiskup Antoni Baraniak należał do najważniejszych postaci w polskim episkopacie w XX w. i stał się w ostatnich latach obiektem wzmożonego zainteresowania naukowców, głównie zajmujących się badaniem najnowszych dziejów Polski, zwłaszcza w zakresie represji władz komunistycznych wobec Kościoła katolickiego i relacji państwo – Kościół w latach 1945-1989. Efektem ich dociekań badawczych stały się przede wszystkim opublikowane monografie pochyłające się nad życiem i działalnością metropolity poznańskiego. W tym gronie wymienić należy zwłaszcza monumentalną dwutomową publikację *Teczki na Baraniaka autorstwa abp Marka Jędraszewskiego*, która ukazała się w 2009 r. Autor omówił w niej męczeńską drogę bohaterskiego pasterza Kościoła w latach 1953-1956 w warszawskim więzieniu śledczym na Mokotowie, następnie okres jego internowania w Marszałkach i Krynicy oraz cały proces inwigilacji i represji skierowanych wobec pasterza Kościoła poznańskiego w pozostałych latach. Natomiast w 2010 r. ukazała się monografia *Z więzienia na stolicę arcybiskupią*, pod naukową redakcją ks. prof. Zygmunta Zielińskiego, w której historycy reprezentujący różne instytucje naukowe przedstawili poszczególne etapy życia arcybiskupa, jako salezjanina i pasterza Kościoła. Inną ważną publikacją było wydawnictwo albumowe Instytutu Pamięci Narodowej *Arcybiskup Antoni Baraniak 1904–1977*, w którym pojawiło się syntetyczne i solidne opracowanie biograficzne na temat życia i działalności metropolity poznańskiego autorstwa czwórki historyków: Konrada Białeckiego, Rafała Łatki, Rafała Reczka oraz Elżbiety Wojcieszek. Oprócz wspomnianych monografii ukazało się również szereg artykułów naukowych i popularnonaukowych przedstawiające różne wątki z życia i pasterskiej działalności abp. Baraniaka.

W dotychczasowych publikacjach, w stosunkowo nikłym stopniu uwzględniano natomiast jego biografię zakonną. Tymczasem ze zgromadzeniem salezjańskim był on związany przez większość swojego życia. Bezpośrednio miało to miejsce, od momentu rozpoczęcia nauki w Zakładzie im. Ks. Bosko w Oświęcimiu w 1916 r., przez formację zakonną do kapłaństwa, sprawowanie funkcji sekretarza, a następnie kapelana prymasa kard. Augusta Hlonda i nowego prymasa abp. Stefana Wyszyńskiego, po przyjęcie sakry biskupiej w Gnieźnie w 1951 r., przez co formalnie przestał być członkiem zgromadzenia. W kolejnych jednak latach Baraniak utrzymywał bardzo żywe relacje z rodziną zakonną, z której się wywodził. Jako pasterz Kościoła wiele serca poświęcał sprawie wychowania i religijnej formacji ludzi młodych. Ze zgromadzeniem salezjańskim utrzymywał żywe kontakty,

przyjaźnił się z wieloma współbraćmi, spędzał z niektórymi czas wakacyjnego wypoczynku, chętnie odwiedzał salezjańskie placówki, dokonywał obłóczyn nowicjuszy, udzielał posług i święceń kapłańskich w seminariach salezjańskich, brał udział w najważniejszych uroczystościach zgromadzenia, zarówno w kraju, jak i zagranicą. To tylko bardzo ogólna charakterystyka salezjańskich wątków biografii arcybiskupa.

W niniejszej publikacji podjęta została próba szerszego ich rozwinięcia, w celu uzupełnienia luki badawczej, jaka wytworzyła się w dotychczasowej historiografii. Przez ponad dwadzieścia lat pracy naukowej, wśród głównych wątków moich zainteresowań badawczych, znalazły się dzieje zgromadzenia salezjańskiego w Polsce, także martyrologium Kościoła w okresie II wojny światowej i po jej zakończeniu. Wszystkie te obszary moich dociekań naukowych okazały się niezwykle pomocne w realizacji zadania, jakie sobie postawiłem, mianowicie opracowania biografii abp. Antoniego Baraniaka w kontekście środowiska, w którym wzrastał i realizował przez znaczną część swojego życia powołanie kapłańskie i zakonne. Niejako w tle kolei życia Baraniaka pokazane zostały też najważniejsze wydarzenia z życia polskiego Kościoła, w których brał osobiście udział jako najbliższy współpracownik prymasów Polski kard. Augusta Hlonda i kard. Stefana Wyszyńskiego, zaś od 1957 r. jako arcybiskup metropolita poznański. W wielu z tych wydarzeń ukazane zostały także wątki salezjańskie.

Przygotowując biografię arcybiskupa posługiwałem się głównie metodami indukcyjną, analityczną i porównawczą. Przez wiele lat udało mi się zgromadzić obszerną dokumentację dotyczącą Antoniego Baraniaka, pozyskaną w wyniku kwerend w kilkudziesięciu archiwach polskich i zagranicznych różnej proveniencji, zarówno kościelnej, jak i z archiwów państwowych, społecznych czy też prywatnych zbiorów. Ten materiał badawczy poddałem krytycznej analizie, konfrontowałem zawarte w nim dane z istniejącym już stanem wiedzy oraz z źródłami wydanymi drukiem. Korzystałem również z ustaleń innych badaczy. Starłem się jednocześnie je weryfikować w świetle odnalezionych przeze mnie dokumentów, które często nie były wcześniej znane w obiegu naukowym. W całości opracowania zastosowałem metodę chronologiczną. Zasada ta została złamana jedynie w przypadku komentarzy, które w związku z toczącą się narracją musiały się niekiedy pojawić.

Zasadniczo więc cezura czasowa opracowania obejmuje lata życia metropolity poznańskiego 1904-1977. Całość analizy badawczej podzieliłem na siedem rozdziałów. W pierwszym przedstawione zostało środowisko rodzinne oraz dzieciństwo przyszłego hierarchy. Ten niezwykle ważny fragment jego życiorysu, był najmniej dotychczas jak się wydaje rozpoznany. Tymczasem środowisko, w którym wzrastał wywarło, trwały wpływ

zwłaszcza na jego postawę religijną, społeczną i patriotyczną. Antoni Baraniak urodził się w tradycyjnej wielkopolskiej rodzinie, prześląkniętej etosem pracy oraz przywiązania do katolickich i narodowych tradycji. Podobne wartości były promowane w zakładzie salezjańskim w Oświęcimiu, gdzie Antoni rozpoczął naukę w 1917 r. Przeżył w nim również radosne chwile odzyskiwania przez Polskę niepodległości. Co najważniejsze jednak, dobry przykład salezjanów, pociągnął młodego chłopca, który postanowił dalsze swoje życie związać ze zgromadzeniem i zostać kapłanem.

W 1920 r. wstąpił do nowicjatu salezjańskiego w Kleczy Dolnej. Tym samym rozpoczął niezwykle ważny etap swojego życia, podczas którego realizował kolejne szczeble formacji duchowej i intelektualnej, zmierzając ku święceniom kapłańskim. Odbывał ją w Polsce, jak i zagranicą. Podczas pobytu w Rzymie w latach 1927-1933 zdobył dwa doktoraty, ale również miał okazję przypoatrzyć się z bliska ważnym wydarzeniom z życia Kościoła powszechnego, poznać ciekawych ludzi, z niektórymi się zaprzyjaźnić, co później owocowało w jego pracy. Wśród najważniejszych widzimy m.in. prymasa Polski kard. Augusta Hlonda, który wybrał młodego salezjanina na swojego osobistego sekretarza i finansował jego studia prawnicze. Ten fragment życiorysu przyszłego metropolity został omówiony w rozdziale drugim, zamykającym się w latach 1920-1933. Zaprezentowana w nim została także aktywność publicystyczna kleroika, a następnie księdza Antoniego Baraniaka, który wykazywał się sporym talentem na tym polu.

Rozdział trzeci opracowania dotyczy posługi ks. Antoniego Baraniaka u boku prymasa kard. Augusta Hlonda w latach 1933-1945. Znalazł się wówczas wśród najbliższych współpracowników głowy polskiego Kościoła, był bezpośrednio zaangażowany w realizację kilka ważnych projektów duszpasterskich kreowanych przez kard. Hlonda (m.in. I Polski Synod Plenarny, Kongres Chrystusa Króla w Poznaniu), zdobywał nowe doświadczenia, miał możliwość kontaktu ze wszystkimi najważniejszymi postaciami życia religijnego w kraju i pracującymi wśród Polonii, uczestniczył w procesie powstawania zgromadzenia chrystusowców, z polecenia prymasa był też kuratorem Zgromadzenia Braci Serca Jezusowego. Można by rzec, iż dojrzewał wówczas do odpowiedzialnych zadań, jakie przyjdzie mu podjąć już w okresie powojennym. W tym okresie ks. Antoni Baraniak prowadził nadal aktywną działalność publicystyczną i naukową. Pomimo ogromnej ilości zajęć utrzymywał w tym czasie regularny kontakt ze swoim macierzystym zgromadzeniem, był można powiedzieć nieformalnym łącznikiem i powiernikiem wielu spraw przedstawianych przez zakonnych przełożonych prymasowi Polski.

Ważną częścią tego etapu jest okres okupacji, którą wraz z prymasem spędził na wygnaniu. To doświadczenie pozwoliło mu znowu stać w centrum wydarzeń związanych z akcją dyplomatyczną, którą podjął kard. Hlond na rzecz upominania się o okupowaną ojczyznę na arenie międzynarodowej. Poznał wówczas nie tylko wielu hierarchów kościoła w Watykanie czy Francji, którzy wspierali polskiego prymasa, ale także czołowe postaci polskiego rządu na wychodźstwie, działaczy emigracyjnych, przedstawiciele władz wojskowych. Przynajmniej zaś obcując z kard. Hlondem na co dzień, mógł obserwować, jak dojrzewają w nim pewne profetyczne wręcz wizje odbudowy życia religijnego w Polsce wyzwolonej spod jarzma okupacji. W latach 1939-1945 ważnym wsparciem dla działalności prymasa i współpracujących z nim księży Baraniaka i Filipiaka było zgromadzenie salezjańskie, na co nie zwracano jak dotąd większej uwagi w opracowaniach dotyczących tułaczycy losów kard. Hlonda. W czasie pobytu w Rzymie, zarówno na początku, jak i końcu wojny zabezpieczało ono całą logistykę prymasowskiego sekretariatu i gościło kardynała w domu zakonnym przy Via Marsala. Podczas pobytu we Francji również tamtejsi salezjanie wspierali wydatnie ośrodek prymasowski, najpierw w Lourdes, następnie w Hautecombe. Ksiądz Baraniak zawsze mógł liczyć na wsparcie współbraci, zwłaszcza z Lyonu, kiedy przez kilka miesięcy po aresztowaniu kard. Hlonda przez Niemców, prowadził w jego imieniu dalszą działalność na rzecz opieki duszpasterskiej i charytatywnej nad Polakami we Francji.

Rozdział czwarty obejmuje lata 1945-1957. Z chwilą powrotu do Polski rozpoczynał się nowy okres życia ks. Antoniego Baraniaka. Kontynuował on swoją pracę u boku prymasa kard. Augusta Hlonda, a po jego śmierci w charakterze kapelana i kierownika Sekretariatu Prymasa Polski abp. Stefana Wyszyńskiego, od 1951 r. także jako biskup sufragan gnieźnieński. Pełnił te funkcje u boku przywódców polskiego Kościoła w zupełnie nowej sytuacji politycznej, w jakiej znalazła się Polska po II wojnie światowej. W okresie, na który przypadł proces ugruntowywania się władzy komunistycznej w Polsce i stopniowe narastanie represji wymierzonych w Kościół, ze względu na pełnione przez siebie funkcje, Antoni Baraniak stał w pierwszej linii starcia, do którego wówczas doszło.

Salezjanin przeżył wówczas bardzo śmierć swojego protektora kard. Augusta Hlonda, który nieoczekiwanie odszedł 22 października 1948 r. Stał się powiernikiem ostatniej i delikatnej misji zleconej mu przez umierającego hierarchę, mianowicie poinformowanie Stolicy Apostolskiej, iż prosi on papieża Piusa XII, aby jego następcą na tronie prymasowskim został młody wówczas biskup lubelski Stefan Wyszyński. Ksiądz Baraniak w porozumieniu z kard. Adamem Sapiehą z misji tej wywiązał się znakomicie. Jak opatrnościową w historii polskiego Kościoła okazała się nominacja bp Wyszyńskiego na

metropolitę warszawsko – gnieźnieńskiego, z perspektywy tego wszystkiego co wydarzyło się w ciągu ponad trzydziestu kolejnych lat, nikogo nie trzeba przekonywać.

W rozdziale czwartym przedstawione zostały także okoliczności aresztowania i internowania bp Baraniaka, w którym pojawia się również wiele wątków salezjańskich, zwłaszcza kiedy z więzienia na Rakowieckiej przywieziono go do Marszałek, gdzie w domu salezjańskim był poddany dalszej izolacji przez władze. Cała operacja komunistów związana z represjami wobec sufragana gnieźnieńskiego była obliczona na wytoczenie procesu samemu kard. Stefanowi Wyszyńskiemu, a tym samym dyskredytacji głowy Kościoła i jego całkowitego podporządkowania władzom. Udaremnienie tych zamiarów, było możliwe między innymi dzięki niezłomnej postawie bpa Antoniego Baraniaka, który pomimo licznych przesłuchań połączonych z fizycznymi i psychicznymi torturami nie dał się złamać. Stała się ona jednym z kluczowych elementów, który pomógł przetrwać Kościołowi ten bardzo trudny czas.

Rozdział piąty obejmuje już swoim zakresem okres sprawowania przez abp Antoniego Baraniaka funkcji metropolity poznańskiego. Pomimo licznych zajęć nie tylko na terenie swojej archidiecezji, ale podejmowanych również w ramach prac w Episkopacie Polski, utrzymywał w tym czasie bardzo bliskie relacje ze zgromadzeniem, z którego się wywodził. Jego aktywność na tym polu jest zdumiewająca, i trudno chyba ją porównać z zaangażowaniem jakiegoś innego hierarchy o zakonnych korzeniach. Regularnie odwiedzał salezjańskie placówki i domy formacyjne, udzielał święceń, uczestniczył w obłóczynach kleryków, brał udział w najważniejszych wydarzeniach z życia salezjanów, utrzymywał stałe relacje z przełożonymi generalnymi pełniąc niejako funkcję opiekuna polskich inspektorii, z wieloma współbraćmi po prostu się przyjaźnił, spędzał wolny czas czy też wakacyjne urlopy. Korzystał też ze wsparcia zgromadzenia na wielu płaszczyznach swojej pasterskiej posługi.

Arcybiskupa Antoniego Baraniaka, można także nazwać stróżem duchowej i w pewnym sensie także materialnej spuścizny, którą pozostawił po sobie prymas Polski kard. August Hlond. U jego boku spędził piętnaście lat, które zaważyły na jego formacji duchowej i uczyły miłości do Kościoła powszechnego, także do zgromadzenia salezjańskiego. Kardynał Hlond również był salezjaninem, należał do pokolenia pierwszych duchowych synów św. Jana Bosko, rozpoczynających prace na ziemiach polskich. W rozdziale szóstym pochylimy się zatem nad aktywnością metropolity poznańskiego nad utrwalaniem pamięci po kard. Augustynie Hlondzie, która przyjęła w latach 1948-1977 różną formułę, od organizowania uroczystości kolejnych rocznic śmierci prymasa, po wsparcie arcybiskupa badań naukowych poświęconych jego osobie. Wspierał on bardzo wydatnie pracę salezjanina ks. prof.

Stanisława Kosińskiego, który w Łądzie gromadził i opracowywał materiały do życia i działalności kard. Augusta Hlonda Prymasa Polski, przekazując mu wiele oryginalnych dokumentów zwłaszcza z okresu II wojny światowej. Dzięki temu znalazły się one w pomnikowym dziele ks. Kosińskiego „*Acta Hlondiana*”, z którego korzysta dziś wielu badaczy dziejów Kościoła w Polsce. Wreszcie przejawem duchowej więzi abp Baraniaka z kard. Hlondem stały się w latach jego pasterzowania w archidiecezji poznańskiej bardzo bliskie relacje z Towarzystwem Chrystusowym dla Polonii Zagranicznej, którego prymas był założycielem.

Rozdział siódmy wreszcie dotyczy ostatnich chwil życia metropolity poznańskiego, w którym dał wiele oznak swojego przywiązania do zgromadzenia salezjańskiego. Współbracia zaś wspierali go w czasie choroby i pamiętali o nim po śmierci. Zgromadzenie salezjańskie w latach 1977-2022 wykazało się wieloma inicjatywami na rzecz upamiętnienia abp Baraniaka. W ostatnim rozdziale przedstawimy najważniejsze z nich, co wydaje się ważne chociażby w kontekście zapowiedzianego przez abp Stanisława Gądeckiego procesu beatyfikacyjnego niezłomnego pasterza.

Przygotowana przeze mnie salezjańska biografia abp. Antoniego Baraniaka jest kolejnym w obiegu naukowym opracowaniem monograficznym poświęconym życiu i działalności metropolity poznańskiego, ale pokazującym go z zupełnie innej perspektywy badawczej. Jest również, jak się wydaje, obrazem systematyzującym dotychczasową wiedzę na temat życia i działalności metropolity poznańskiego, przede wszystkim zaś wprowadza do obiegu naukowego zupełnie nowe ustalenia, zwłaszcza związane z jego salezjańskim okresem życia oraz relacjami, jakie utrzymywał ze zgromadzeniem po przyjęciu sakry biskupiej. Pokazuje też bardzo wyraźnie wpływ, jaki na decyzje abp Baraniaka, kiedy stanął już na czele archidiecezji poznańskiej, miała jego formacja salezjańska. Z tych wszystkich powodów, niniejsze opracowanie wydaje się na dzień dzisiejszy najpełniejszą biografią tego hierarchy, która wnosi sporo ustaleń również w zakresie dziejów Kościoła w Polsce w XX wieku.

Czy wiemy już zatem wszystko o jego życiu i działalności? Na pewno nie, ponieważ wielkie postaci historii długo muszą czekać po śmierci na swój pełen portret. Autor ma nadzieję, że niniejsza publikacja, wypełniając pewne luki w biografii hierarchy, słabo dotąd rozpoznane w obiegu naukowym, stanie się inspiracją do dalszych badań. W przyszłości warto bardziej szczegółowo zająć się posługą metropolity na terenie archidiecezji poznańskiej czy też jego aktywnym udziałem w Soborze Watykańskim II, porządkując tym samym dotychczasowe ustalenia i uzupełniając je o wątki mniej dotychczas rozwinięte w naukowych opracowaniach mu poświęconych. Ten okres życia i działalności arcybiskupa Baraniaka,

może okazać się atrakcyjnym obszarem badawczym nie tylko dla historyków, ale również teologów, pastoralistów, homiletyków, wreszcie politologów czy też socjologów.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

5.1. Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej.

W 2004 r. po ukończeniu studiów z zakresu historii oraz teologii i dwuletniej pracy duszpasterskiej w Szczecinie, zostałem przez przełożonego salezjańskiej Inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile mianowany dyrektorem organizującej się instytucji – Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej (ASIP). Właśnie w tym roku 2004 decyzją inspektora ks. dra. hab. Zbigniewa Łepki SDB dokonano reorganizacji pracy w archiwum, które do tego czasu było jedną z agend sekretariatu prowincji pilskiej. Jednocześnie zostałem skierowany na studia doktoranckie na Wydziale Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od września 2003 r. byłem także wicepostulatorem procesu beatyfikacyjnego drugiej grupy polskich męczenników II wojny światowej.

Od momentu nominacji na dyrektora ASIP zostałem faktycznym organizatorem tej instytucji. W siedzibie inspektoratu na jej działalność przeznaczono nowe pomieszczenia na magazyn, pracownię i bibliotekę. W kolejnych miesiącach zostały przeze mnie opracowane zasady gromadzenia zbiorów w ASIP, na podstawie wytycznych zgodnych z salezjańskimi normami odnośnie salezjańskich archiwów inspektorialnych zamieszczonymi „*Elementi giuridici e prassi amministrativa nel governo dell'ispettoria*” i prawem kanonicznym. Rozszerzono je jednak o tzw. spuścizny po współbraciach oraz zbiory specjalne. Opracowałem wówczas dokument: „*Struktura Archiwum ~~Archiwum~~ Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej*”, sporządzono też statut archiwum. Na potrzeby korzystających z archiwalnego zasobu zredagowano regulamin. Wszystkie te dokumenty w styczniu 2006 r. zostały zatwierdzone przez księdza inspektora.

W kolejnych latach, aż do chwili obecnej, ASIP realizowało swoje cele statutowe: przechowuje, zabezpiecza i konserwuje posiadane akta; porządkuje i brakuje akta, inwentaryzuje je i opracowuje naukowo; udostępnia materiały archiwalne organom władzy zakonnej oraz osobom i instytucjom kościelnym, naukowym i innym w zakresie przewidzianym przez prawo kanoniczne, wytyczne Archiwum Centralnego Zgromadzenia Salezjańskiego i regulamin Archiwum; sprawuje nadzór nad archiwami lokalnymi: domów

zakonnych, szkół salezjańskich, parafii, grup i stowarzyszeń działających na terenie Inspektorii św. Wojciecha; powiększa zasoby nowymi nabytkami zwłaszcza z terenu Inspektorii św. Wojciecha; wykonuje na prośbę zainteresowanych prace naukowe, czyni wypisy z akt i odpisy, które uwierzytelnia, dokonuje fotokopii archiwaliów; prowadzi własne prace naukowe; prowadzi też działalność wydawniczą. Zostałem redaktorem naczelnym trzech serii wydawniczych: *Studia i materiały źródłowe pod patronatem Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej* – od 2009 r., ukazało się w niej siedem monografii; *Seria biograficzna pod patronatem Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej* – od 2009 r., dotychczas ukazało się sześć monografii; *Seria bibliograficzna pod patronatem Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej* – od 2015 r. redaktor naczelny, ukazała się jedna bibliografia.

Większość z wymienionych prac wykonywałem w tych latach osobiście. Okresowo przydzielano mi personel pomocniczy w osobach księży przebywających na urloпах zdrowotnych. Udało się w tych latach zorganizować także grupę wolontariuszy, którzy pomagali w porządkowaniu zasobu, na co dzień pracowników archiwów państwowych. W archiwum zorganizowałem staż dla studentów. Pod moim kierunkiem dotychczas odbyły się cztery trzymiesięczne praktyki: trzy zlecone przez Urząd Pracy przy Starostwie Powiatowym w Pile, jeden staż we współpracy z Instytutem Historii na Wydziale nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II.

W latach 2004-2023 nawiązałem współpracę w wieloma instytucjami: archiwami salezjańskimi (Warszawa, Kraków, Archiwum WSD TS w Łądzie, Centralne Archiwum Salezjańskie w Rzymie, Archiwum Sióstr Salezjanek we Wrocławiu i Łomiankach); diecezjalnymi (Zielona-Góra, Koszalin, Szczecin, Gniezno, Poznań, Białystok, Kalisz); państwowymi (Archiwum Państwowe w Poznaniu oddział w Pile, archiwami Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku, Poznaniu, Warszawie); i Ośrodkiem ABMK przy KUL. Od 2017 r. ASIP rozpoczęło też współpracę z Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych w PRL w Warszawie przy ul. Rakowieckiej w kwestii upamiętnienia męczeństwa abpa Antoniego Baraniaka. W wymiarze lokalnym natomiast prowadzę współpracę z Muzeum Okręgowym im. Stanisława Staszica oraz z Powiatową i Miejską Biblioteką Publiczną im. Pantaleona Szumana, Biblioteką przy Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Trzciance, Towarzystwem Miłośników Miasta Piły.

W 2004 r. zostałem członkiem Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych. W 2008 r. wszedłem w skład jego zarządu: w kadencjach 2008-2012, 2012-2016 zostałem wybrany do Komisji Rewizyjnej, natomiast w kadencji 2016-2020 zostałem wybrany I wiceprezesem

Zarządu SAK. W 2020 r. ponownie wybrano mnie na I wiceprezesa w kadencji 2020-2024. W latach 2012-2017 byłem członkiem redakcji „*Archiva Ecclesiastica. Rocznik Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych*”, od 2017 r. jestem członkiem rady naukowej tegoż periodyku.

Moje zaangażowanie na rzecz archiwistyki kościelnej i współpraca z innymi instytucjami była dostrzegana i nagradzana. Zostałem laureatem Nagrody Głównej w konkursie Nagrody im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego w roku 2019. W latach 2018-2021 byłem członkiem Grupy Roboczej ds. archiwów kościelnych powołanym przez Dyrektora Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Warszawie. W 2022 r. natomiast zostałem zaproszony do Rady Naukowej periodyku „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej”, od 2019 jestem też członkiem zespołu recenzentów czasopisma naukowego „*Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*”. W 2022 r. powołano mnie na członka Kapituły Nagrody im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego

5.2. Współpraca z różnymi instytucjami polskimi i zagranicznymi

5.2.1. Instytut Pamięci Narodowej

a. Aktywność w ramach projektu „Encyklopedia Solidarności. Opozycja w PRL 1976–1989” realizowanego przez Stowarzyszenie „Pokolenie” z Katowic, następnie przez Instytut Pamięci Narodowej w latach 2009-2022

W ramach tego projektu badawczego, w pierwszej fazie jego realizacji (2009-2012), byłem odpowiedzialnym (pełnomocnikiem) za przygotowanie haseł tematycznych i biogramów związanych z dawnym regionem NSZZ „Solidarność” Region Województwo Pilskie. Ponadto włączyłem się w opracowanie biogramów i haseł rzeczowych związanych z opozycją młodzieżową w regionie gdańskim. W kolejnych etapach projektu przygotowywałem dodatkowe materiały zamówione przez redakcję.

Głównym efektem prac prowadzonych w ramach projektu „Encyklopedii Solidarności” są więc biogramy i hasła rzeczowe. Pierwsze z nich obejmują osoby z najróżniejszych organizacji, środowisk, grup w tym w największym stopniu działaczy NSZZ „Solidarność”. Hasła rzeczowe obejmują szeroki wachlarz problemowy związany z opozycją w PRL 1976–1989, która charakteryzowała się niezwykle różnorodnością struktur i form aktywności. Wszystkie przygotowane przeze mnie biogramy i hasła ukazały się w czterech

dotychczas wydanych drukiem tomach ES oraz na stronie internetowej encyklopedii: <https://encysol.pl/>

W ramach współpracy z IPN w dziedzinie badań nad dziejami opozycji politycznej w PRL, w latach 2009-2022 brałem udział w konferencjach ogólnopolskich organizowanych przez instytut, publikowałem też artykuły naukowe dotyczące tej tematyki w czasopiśmie i monografiach wydanych przez instytut. Szczegółowy wykaz wygłoszonych przeze mnie referatów oraz publikacji zamieściłem w *Wykazie osiągnięć naukowych*.

b. Aktywność w ramach Centralnego Projektu Badawczego Instytutu Pamięci Narodowej „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce w latach 1944-1989”.

W prace badawcze związane z tym projektem włączyłem się w 2008 r., uczestnicząc w czterech kolejnych konferencjach naukowych, organizowanych w latach 2008-2011 przez poznański oddział IPN w Poznaniu, w których prezentowano wyniki badań dotyczących tematyki projektu związane z terenami Wielkopolski. Ponadto w 2012 r. brałem też czynny udział w konferencji naukowej „*Władze PRL wobec Kościołów i związków wyznaniowych na Środkowym Nadodrzu w latach 1970–1980*”, zorganizowanej przez poznański oddział IPN w Poznaniu. Natomiast w l. 2016-2018 wzięłem udział w podobnych konferencjach realizowanych w ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN, zorganizowanych w Szczecinie i dotyczących sytuacji Kościołów i związków wyznaniowych na Pomorzu Zachodnim. Brałem też czynny udział w ogólnopolskiej konferencji naukowej „*Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976–1989) cz. III*” (Warszawa, 5–6 maja 2022 r.)

W ramach prac badawczych podjętych w ramach wspomnianego projektu opublikowałem artykuły związane z sytuacją Towarzystwa św. Franciszka Salezego (salezjanów) w okresie PRL oraz poruszające inne zagadnienia dotyczących funkcjonowania Kościoła w latach 1945-1989 (przykładowo dotyczących Klubów Inteligencji Katolickiej, pielgrzymek papieskich do Polski, reminiscencji śmierci ks. Jerzego Popiełuszki, kapłanów współpracujących z opozycją w PRL). Wyniki badań, prowadzonych w ramach tego projektu, przedstawiałem też na konferencjach organizowanych przez inne ośrodki badawcze, głównie Uniwersytet Mikołaja Kopernika. Szczegółowy wykaz wygłoszonych przeze mnie referatów oraz publikacji, przygotowanych w ramach naukowego zaangażowania w Centralny Projekt Badawczy Instytutu Pamięci Narodowej „Władze komunistyczne wobec Kościołów i

związków wyznaniowych w Polsce w latach 1944-1989”, zamieściłem w *Wykazie osiągnięć naukowych*.

c. Aktywność w ramach Centralnego Projektu Badawczego Instytutu Pamięci Narodowej „Ziemie polskie pod okupacją 1939-1945”

Od 2011 r. brałem udział w konferencjach naukowych organizowanych w ramach tegoż projektu, których efektem są m.in. publikacje w monografiach IPN. Szczegółowy wykaz zarówno dotyczący wygłoszonych referatów, jak i ogłoszonych drukiem opracowań umieściłem w *Wykazie osiągnięć naukowych*.

Byłem również współorganizatorem jednej z konferencji: (14 października 2011 r. Łąd. Konferencja naukowa „Wierni do końca”. Organizatorzy: Instytut Pamięci Narodowej o. w Poznaniu, Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie, Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej). W ramach Centralnego Projektu Badawczego Instytutu Pamięci Narodowej „Ziemie polskie pod okupacją 1939-1945” ukazały się również dwie monografie pod moją redakcją i współredakcją: (R. Sierchuła, J. Wąsowicz, *Wierni do końca. Studia i materiały źródłowe o „Poznańskiej Piątce” męczenników II Wojny światowej* (Studia i materiały poznańskiego IPN, t. 21), Poznań 2012, ss. 210. Wyd. II poprawione: *Wierni do końca. Studia i materiały źródłowe o „Poznańskiej Piątce” męczenników II Wojny światowej* (Studia i materiały poznańskiego IPN, t. XL), Poznań 2016, ss. 211; . Wąsowicz (red.), *Listy z KL Dachau Wiktora Jacewicza*, pod red. J. Wąsowicza SDB (Studia i materiały poznańskiego IPN, t. XLVIII). Poznań, Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Oddział w Poznaniu 2020, ss. 224)

d. Inne formy współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej

W latach 2009-2022 podejmowałem także inne formy współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej. Współorganizowałem konferencje dotyczące zgromadzenia salezjańskiego w Polsce w okresie okupacji i w latach PRL, martyrologii duchowieństwa polskiego w czasie II wojny światowej, organizowałem spotkania pracowników pionu edukacyjnego IPN z młodzieżą szkół salezjańskich i ośrodków wychowawczych, pomagałem w kwerendach w Archiwum Salezjańskim Inspektorii Pilskiej związanych z przygotowaniem albumów o hierarchach Kościoła wywodzących się ze zgromadzenia salezjańskiego: kard. Augustie Hlondzie i abp. Antonim Baraniaku (byłem też konsultantem historycznym albumu o prymasie A. Hlondzie i recenzentem wydawnictwa o abp. A. Baraniaku). Ponadto w

periodykach IPN publikowałem artykuły popularnonaukowe i naukowe dotyczące różnych zagadnień z historii Kościoła w Polsce oraz dziejów antykomunistycznej opozycji z lat 1944-1989, także innych zagadnień z historii Polski w XX w. Jestem recenzentem wydawniczym kilku monografii wydanych przez IPN, oraz artykułów w czasopismach „Pamięć i Sprawiedliwość” i „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej”. Od 2022 r. zostałem członkiem Rady Naukowej czasopisma „Przegląd Archiwalny Instytutu Pamięci Narodowej”.

5.2.2. Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

W 2018 r. zostałem przez Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego prof. dra hab. Piotra Glińskiego mianowany Członkiem Rady Programowej Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku. W 2022 r. nominacja została ponowiona na kolejną czteroletnią kadencję. W ramach prac rady uczestniczyłem dotychczas we wszystkich jej plenarnych spotkaniach, które koncentrowały się na dyskusjach wokół zmian, które należało poczynić na wystawie stałej, ponadto na bieżącej działalności muzeum, projektach naukowych realizowanych przez tę placówkę.

W tych latach rozpocząłem z ramienia Salezjańskiego Stowarzyszenia Wychowania Młodzieży współpracę z muzeum w zakresie organizacji lekcji historii II wojny światowej organizowanych w okresie wakacyjnym dla polskiej młodzieży z Wileńszczyzny, która wypoczywała na koloniach w Ostródzie, Rumi i Bydgoszczy. Byłem także konsultantem historycznym „Kongresu 108 błogosławionych męczenników II Wojny Światowej”, który odbył się w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku w dniach 11-12 grudnia 2019 r. Opublikowałem na łamach periodyku muzealnego sprawozdanie z tego wydarzenia („Wojna i Pamięć. Czasopismo Muzeum II Wojny Światowej”, 2 (2020), s. 194-197). Byłem także poproszony o recenzję wydawniczą jednej z monografii zgłoszonej do wydawnictwa MIIWŚ (2022 r.)

5.2.3. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych w Warszawie

Kolejną instytucją naukowo-badawczą, z którą prowadzę od lat współpracę jest Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Z racji pełnienia funkcji dyrektora Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej oraz faktu pełnienia przez dwie już kadencje funkcji wiceprezesa Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, czynnie uczestniczyłem w ostatnich latach w kilku spotkaniach roboczych i konferencjach naukowych organizowanych przez NDAP. Szczegółowy wykaz wygłoszonych przeze mnie referatów oraz publikacji z tych

konferencji oraz innych artykułów z dziedziny archiwistyki zamieściłem w *Wykazie osiągnięć naukowych*.

W latach 2018-2021 zostałem przez Dyrektora Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Warszawie powołany na członka Grupy Roboczej ds. archiwów kościelnych. W jej skład wchodził przedstawiciele archiwów państwowych i kościelnych, łączący wiedzę i doświadczenie z różnych obszarów dotyczących archiwaliów. Jednym z efektów działalności tego gremium była Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Archiwa kościelne w niepodległej Polsce”, która odbyła się 14-16 października 2019 r. w Łodzi, w ramach obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości przez Polskę. Została ona zorganizowana przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych we współpracy z Radą Konferencji Episkopatu Polski ds. Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego, Ośrodkiem Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL, Stowarzyszeniem Archiwistów Kościelnych i Archiwum Państwowym w Łodzi. Wygłosiłem na niej referat: Kształcenie archiwistów kościelnych w okresie międzywojennym, oraz prowadziłem jeden z paneli dyskusyjnych.

Wymiernym skutkiem trzyletnich prac Grupy Roboczej ds. archiwów kościelnych było opracowanie przez nią dokumentu: *„Postępowanie z materiałami archiwalnymi w archiwach kościelnych. Katalog dobrych praktyk. Wersja 1.0”*. Jestem współautorem trzech rozdziałów tegoż opracowania. Dokument został przygotowany w postaci elektronicznej i w kwietniu 2021 roku udostępniony online, o czym ks. bp dr hab. Michał Janocha, przewodniczący Rady do spraw Kultury i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Konferencji Episkopatu Polski, poinformował instytucje i archiwa kościelne. Zgodnie z ustaleniami, zasady przedstawione w katalogu dobrych praktyk mogą być wdrażane stosownie do możliwości i w zgodzie z prawem obowiązującym w diecezjach i zgromadzeniach zakonnych. Obecnie Stowarzyszenie Archiwistów Kościelnych we współpracy z NDAP pracuje nad wydaniem opracowania w formie drukowanej.

5.2.4. Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku

W latach 2012-2014 brałem udział w projekcie naukowo –badawczym Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku dotyczącego dziejów opozycji w Polsce w latach 1976-1989. W ramach tego projektu opracowałem kilkadziesiąt haseł biograficznych i rzeczowych dotyczących opozycji w regionie pilskim, które zostały włączone do multimedialnej przeglądarki na terenie muzeum ECS. Ponadto w ramach tegoż projektu byłem konsultantem wystawy stałej ECS dotyczącej opozycji młodzieżowej. Uczestniczyłem w konferencjach

naukowych ECS oraz publikowałem w wydawanym przez Wydawnictwo Naukowe ECS czasopiśmie „Wolność i Solidarność. Studia z dziejów opozycji wobec komunizmu i dyktatury”.

W roku 2011 zająłem I miejsce w konkursie na najlepszą pracę doktorską dotyczącą historii i idei „Solidarności” oraz opozycji wobec komunizmu i dyktatury organizowanej przez Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku. Po dostosowaniu do wymogów wydawniczych została ona opublikowana (*Niezależny ruch młodzieżowy w Gdańsku w latach 1981-1989*, Wydawnictwo ECS Gdańsk 2012, ss. 658).

5.2.5. **Associazione Cultori di Storia Salesiana w Rzymie**

W 2002 r. zostałem członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Miłośników Historii Salezjańskiej (Associazione Cultori di Storia Salesiana – ACSSA), który jest bezpośrednio powiązany z Salezjańskim Instytutem Historycznym w Rzymie. W latach 2002-2022 czynnie uczestniczyłem w wielu projektach naukowych i konferencjach, w których biorą udział salezjanie z całego świata. Wygłaszałem na nich referaty w języku włoskim (m.in. *Salesian History in Middle and Western Europe. Salesian History on Politically Difficult Times*. Bruksela 30.10 -2.11. 2004 r. Referat: *Troska o dziedzictwo historyczne w Salezjańskiej Inspektorii św. Wojciecha w Pile*; Międzynarodowy kongres ACSSA „*Percezione della Figura di Don Bosco All’Esterno dell’Opera Salesiana dal 1979 al. 1965*”, Torino 28.10– 1.11. 2015 r. Referat: „*Immagine di don Bosco emersa dalle lettere dei Polacchi: un apostolo poliedrico e di forte fascino personale*”; 27 Kapituła Generalna Towarzystwa Salezjańskiego, Rzym 12. 03. 2014 r., wraz z dr Rafałem Sierchuła (IPN Po) prezentacja książki o Poznańskiej Piątce „*Faithful to the End: The Martyrdom of the 'Poznań Five' during World War II. Studies and Sources*”, będącej owocem współpracy salezjanów z Instytutem Pamięci Narodowej; Konferencja: *Figure salesiane rilevanti tra XIX e XX secolo. Seminario Europeo* 31.10 - 4.11 2018, Bratislava (Słowacja), referat: *Don Wiktor Grabelski (1857-1902), formatore dei primi salesiani polacchi*.

W ramach działalności ACSSA byłem współorganizatorem jednego z międzynarodowych kongresów: „Salesian education in the particularly difficult years of the XX century”, Kraków 31.10-4.XI 2007 r., na którym wygłosiłem referat: *La lotta per la conquista dei cuori della gioventù nella „Polonia Staliniana”: L’esempio di alcuni Istituti Salesiani* [sprawozdanie z kongresu: J. Brakowski, J. Wąsowicz, „Salesian education in the

particularly difficult years of the XX century”, Kraków 31. X – 4. XI 2007 r., „Kronika Inspektorialna”, nr 1 (2008), s. 66 – 75].

W ramach polskiej sekcji ACSSA w 2017 r. zostałem współautorem koncepcji projektu naukowego „Encyklopedia Salezjańska”, który po dyskusji wśród członków sekcji oraz w salezjańskim środowisku naukowym został zaakceptowany i jest w stanie realizacji. Redaktorem naczelnym encyklopedii został ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk SDB (KUL), ja natomiast zostałem wybrany na zastępcę redaktora naczelnego. Projekt jest realizowany pod auspicjami ACSSA przez środowisko naukowe czterech polskich inspektorii salezjańskich, dwóch polskich inspektorii sióstr salezjanek, we współpracy z Towarzystwem Naukowym Franciszka Salezego, pracownikami naukowymi Salezjańskiego Instytutu Historycznego w Rzymie oraz Salezjańskiego Uniwersytetu Papieskiego w Rzymie, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W encyklopedii znajdują się hasła biograficzne wszystkich zmarłych polskich salezjanów i salezjanek, hasła wszystkich placówek salezjańskich przynależących do polskich inspektorii i prowadzonych przez nie poza granicami kraju, hasła dotyczące salezjańskiej historii, formacji, duchowości, systemu wychowawczego. Projekt został aktualnie zrealizowany w 50 %. Przygotowałem dotychczas w ramach tego projektu 138 haseł encyklopedycznych.

5.2.6. Archivio Salesiano Centrale (Centralne Archiwum Salezjańskim) w Rzymie.

W ramach powierzonej mi w 2004 r. funkcji dyrektora Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej rozpocząłem współpracę z Archivio Salesiano Centrale (Centralnym Archiwum Salezjańskim) w Rzymie. W okresie od października 2004 r. do lutego 2005 r. odbyłem kurs językowych dla studentów zagranicznych w Idea Scuola Verona. Następnie w sierpniu 2005 r. zostałem zaproszony przez dyrekcję ASC do zapoznania się z zasobem centralnego archiwum salezjańskiego, zasadami organizacyjnymi salezjańskich archiwów inspektorialnych i domów zakonnych. Na bazie tego doświadczenia rozpocząłem organizację od podstaw Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej.

Po zakończeniu prac organizacyjnych i wstępnym uporządkowaniu zasobów ASIP w okresie od lutego do maja 2012 r. odbyłem staż w Archivio Salesiano Centrale. Porządkowałem w tym czasie dokumentację archiwalną polskich inspektorii salezjańskich, akta personalne polskich salezjanów oraz sporządziłem kopie ok. 30 tys. stron dokumentów z tych akt, które w formie elektronicznej przekazałem do wszystkich czterech archiwów inspektorialnych w Polsce. Było to ważne, ponieważ znaczna część dokumentacji archiwalnej

zgromadzenia została spalona w powstaniu warszawskim. Pozyskaliśmy więc w wielu przypadkach utracone wcześniej źródła, niezbędne do dalszych badań nad dziejami salezjanów w Polsce.

Z Archivio Salesiano Centrale utrzymuję stały kontakt w zakresie kwerend niezbędnych do realizacji badań prowadzonych przez salezjańskich historyków, związanych zwłaszcza ze wspomnianym już projektem „Polskiej Encyklopedii Salezjańskiej”.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Regularnie od 2007 r. jestem zatrudniony w salezjańskich domach formacyjno-naukowych (nowicjat, Wyższe Seminarium Duchowne, obecnie Salezjański Instytut Teologiczny), gdzie prowadzę ćwiczenia i wykłady z *Historii Zgromadzenia Salezjańskiego*, *Historii Kościoła w czasach nowożytnych*, *Historia Kościoła w Polsce*. Prowadziłem także seminarium naukowe, na którym studenci – klerycy, przygotowywali pod moim kierunkiem prace dyplomowe, wieńczące zgodnie z salezjańskim *Ratio Studiorum* studia filozoficzno - pedagogiczne.

W ramach pracy dydaktycznej w WSD TS zorganizowałem we współpracy z IPN dwie konferencje naukowe, które odbyły się w Łądzie (11 X 2011 r. symposium „Wierni do końca” poświęconego „Poznańskiej Piątce” męczenników II wojny światowej. Symposium było wspólnym projektem WSD TS w Łądzie, IPN w Poznaniu, Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej; 15 XI 2017 r. ogólnopolska konferencja naukowa „*Być dobrym chrześcijaninem i prawym obywatelem. Wychowankowie salezjańscy w walce o niepodległą Polskę*” organizowana przez IPN o. Poznań, ASIP, WSD TS w Łądzie). Dwukrotnie wykład inauguracyjny.

Jako wykładowca lub panelista brałem także udział w sympozjach i konferencjach organizowanych dla nauczycieli i wychowawców szkół salezjańskich, organizowanych przez Inspektoriatne Biuro ds. szkół i ośrodków wychowawczych w Pile, WSD TS w Krakowie, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Koninie.

W latach 2022 -2023 podjąłem współpracę z Wyższą Szkoła Kadr Menedżerskich w Koninie o. w Złotowie (umowa zlecenie). Prowadzę tam wykłady i ćwiczenia z przedmiotów: *Historia ustroju politycznego państw europejskich*; *Historia administracji*; *Elementy wiedzy o kulturze*.

6.2 Osiągnięcia organizacyjne

a. Od 2001 r. r. podejmuję działania w zakresie organizacji konferencji naukowych. Wszystkie związane były z moimi zainteresowaniami badawczymi, zwłaszcza dotyczącymi historii zgromadzenia salezjańskiego, martyrologii podczas II wojny światowej, dziejów opozycji w PRL. Wśród organizowanych przeze mnie tego typu wydarzeń naukowych znajdują się m.in.:

Symposium „*Z kart historii regionalnej*” – odbyło się 9 listopada 2001 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Łądzie. Uczestniczyli w nim historycy i regionaliści, klerycy salezjańscy, młodzież z powiatu słupeckiego.

Symposium naukowe „*Młodzi lat 80 –tych XX w. w walce o wolność*” – odbyło się 8 listopada 2003 r. w Zespole Szkół Salezjańskich w Szczecinie. Uczestniczyli w nim historycy zajmujący się badaniem dziejów opozycji na Pomorzu Zachodnim, działacze organizacji opozycyjnych z tego regionu, młodzież szkół salezjańskich. Symposium współorganizował ze mną ks. mgr Tomasz Kościelny SDB.

Konferencja „Solidarność Pilska w podziemiu” - odbyła się 13 grudnia 2006 r. w auli Liceum Salezjańskiego w Pile z okazji 25 rocznicy wprowadzenia stanu wojennego. W ramach konferencji odbył się mój wykład dotyczących internowanych działaczy NSZZ „Solidarność” Region Piła, panel dyskusyjny z udziałem działaczy organizacji opozycyjnych z regionu pilskiego („Solidarność”, „Solidarność Walcząca”, Klub Inteligencji katolickiej” oraz prezentacja okolicznościowej monografii „Solidarność Pilska w podziemiu”.

Międzynarodowe sympozjum historyków salezjańskich: „*Salesian education in the particularly difficult years of the XX century*” – odbyło się w dniach 31 października – 4 listopada 2007 r. w Wyższym Seminarium duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Krakowie. Wzięło w nim udział 37 historyków, głównie z krajów europejskich. Byłem współorganizatorem sympozjum z ramienia polskiej sekcji Associazione Cultori di Storia Salesiana.

Symposium naukowe „*90. lat pracy duszpastersko-wychowawczej salezjanów w Aleksandrowie Kujawskim*” – odbyło się 17 września 2009 r. w auli Liceum Salezjańskiego im. Kard. Augusta Hlonda w Aleksandrowie Kujawskim. Oprócz historyków salezjańskich wzięli w nim udział pracownicy naukowcy UMK i Instytutu Pamięci Narodowej.

Ogólnopolski Kongres Salezjański w 100. Rocznicę śmierci bł. ks. Michała Rua „*Dynamiczna wierność*” – odbył się 11 listopada 2010 r. w Szczecinie. Był skierowany do przedstawicieli Rodziny Salezjańskiej z polskich inspektorii salezjanów i salezjanek. Wzięło w nim udział ponad sto osób.

Konferencja naukowa „*Wierni do końca. Błogosławieni wychowankowie salezjańscy z Poznania – męczennicy II wojny światowej*” – odbyła się 14 października 2011 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Łądzie. Współorganizatorem konferencji z ramienia poznańskiego oddziału IPN był mgr Rafał Sierchuła.

Symposium naukowe poświęcone twórcy melodii *Apelu Jasnogórskiego* - ks. Stanisławowi Ormińskiemu SDB w setną rocznicę jego urodzin – odbyło się 26 listopada 2011 r. w Rumi. Współorganizatorem symposium był ks. dr Krzysztof Niegowski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Konferencja naukowa „*Kardynał August Hlond, Salezjanin, Prymas Polski i Mąż Stanu. Rodzina Salezjańska w hołdzie duchowemu synowi św. Jana Bosko, Wielkiemu Prymasowi w 65 rocznicę śmierci*” – odbyła się 22 października 2013 r. w Dębnie. Byłem jej organizatorem z ramienia polskiej sekcji Associazione dei Cultori di Storia Salesiana.

Konferencja naukowa „*Wychowywać młodych na dobrych chrześcijan i prawych obywateli*” – odbyła się 21 maja 2015 r. w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej. Współorganizatorem konferencji był poseł dr Zbigniew Girzyński, przewodniczący Parlamentarnego Zespołu Miłośników Historii.

Ogólnopolska konferencja naukowa „*Być dobrym chrześcijaninem i prawym obywatelem. Wychowankowie salezjańscy w walce o niepodległą Polskę*” – odbyła się 15 listopada 2017 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Łądzie. Współorganizatorem konferencji z ramienia poznańskiego oddziału IPN był dr Rafał Sierchuła.

Konferencja naukowa „*W służbie Bogu i Ojczyźnie*”, poświęcona kard. Augustowi Hlondowi SDB, prymasowi Polski w 70. rocznicę śmierci – odbyła się 22 października 2018 r. w Senacie RP.

W latach 2012-2018 zorganizowałem pięć edycji wykładów z cyklu „*Kościelne Dzieje Piły*”. Odbywały się przy parafii pw. Świętej Rodziny w Pile. Prelegentami byli historycy i regionaliści. Wykłady cieszyły się popularnością i każdorazowo brało w nich udział do 50 osób.

b. W latach 1998 –2001 pełniłem funkcję prezesa Kleryckiego Koła Przewodników Łądzkich po pocysterskim klasztorze w Łądzie n. Wartą. Organizowałem wówczas szkolenia dla nowych przewodników, wyjazdy naukowe szlakiem klasztorów cysterskich w Polsce, zorganizowałem symposium „*Z kart historii regionalnej*” (Łą, 9 listopada 2001 r.). Z okazji Narodowego Święta Niepodległości w 2001 r. byłem inicjatorem wmurowania w postument

figury NMP, stojącej na grobie Powstańców Styczniowych przy klasztorze pocysterskim, pamiątkowej tablicy im dedykowanej.

c. W ramach działalności w Salezjańskim Stowarzyszeniu Wychowania Młodzieży w Pile, byłem od 2004 r. koordynatorem kilku projektów, m.in. „Śladami Sierpnia '80 w Pile” zrealizowanego w 2010 r., który był dofinansowany przez Muzeum Historii Polski w ramach programu „Patriotyzm Jutra”; pomysłodawcą i koordynatorem ogólnopolskiego projektu wychowawczo – formacyjnego „Młodzież na Piątkę” w ramach obchodów 75. Rocznicy męczeństwa „Poznańskiej Piątki” w 2017 r. realizowanego przez Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży.

W ramach działalności stowarzyszenia w latach 2008-2023 byłem też organizatorem Ogólnopolskiej Patriotycznej Pielgrzymki Kibiców na Jasną Górę. Dotychczas odbyło się 15 edycji pielgrzymki. Każda z nich była dedykowana rocznicom ważnych wydarzeń historycznych. W nawiązaniu do nich, jednym z punktów pielgrzymek, były wykłady lub debaty historyczne z udziałem zaproszonych gości.

W latach 2013-2023 z ramienia stowarzyszenia byłem również organizatorem a następnie koordynatorem Społecznego Komitetu Organizacyjnego Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych. W ramach tej inicjatywy zapoczątkowałem coroczne wydawanie „Zeszytów Historycznych Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych”, w których prezentowane są materiały dotyczące antykomunistycznej konspiracji działającej w północnej Wielkopolsce oraz biografie związanych z regionem żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego, Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, żołnierzy II konspiracji niepodległościowej. Dotychczas ukazało się pod moją redakcją dziesięć numerów tego wydawnictwa.

Ponadto w latach 2002-2022 regularnie współorganizowałem letnie kolonie dla dzieci i młodzieży polskiej z Litwy, Białorusi oraz Ukrainy, pełniąc też funkcję opiekuna tych grup na terenie Polski. Odbywały się one pod hasłem „Śladami początków Państwa Polskiego”.

d. Byłem inicjatorem budowy pomników i członkiem komitetów upamiętniających ważne postaci historyczne. Wśród tej aktywności, chciałbym wyróżnić m.in.:

- Od 2016 r. jestem pomysłodawcą i koordynatorem ogólnopolskiej akcji „Serce dla INKI”, upamiętniającej Danutę Siedzikówną, sanitariuszkę 5 Wileńskiej Brygady AK. Dotychczas w Polsce i na Wileńszczyźnie odsłonięto osiemnaście pamiątkowych tablic z srebrnymi sercami, w których umieszczona jest ziemia z grobu „Inki”. Ostatnie „Serce dla Inki” zostało ofiarowane na Jasną Górę 7 stycznia 2023 r.

- 17 września 2014 r. został członkiem założycielem Komitetu Budowy Pomnika Ofiar Stanu Wojennego w Gdańsku. W wyniku prac komitetu 13 grudnia 2016 r. na Targu Rakowym odsłonięty został pomnik dla uczczenia 20. letniego Antoniego Browarczyka, pierwszej ofiary stanu wojennego w Gdańsku.

- W 2018 r. byłem inicjatorem budowy pomnika Danuty Siedzikówny „Inki” przy kościele pw. Świętej Rodziny w Pile, który został uroczystie odsłonięty 26 marca 2018 r. w ramach obchodów Pilskich Dni Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

- w 2019 r. byłem inicjatorem powstania tablicy upamiętniającej abpa Antoniego Baraniaka w kościele pw. Świętej Rodziny w Pile, odsłoniętej i poświęconej 2 marca 2019 r.

-

6.3 Osiągnięcia popularyzujące naukę

W latach 1998 -2023 brałem udział w wielu działaniach popularyzujących naukę, zwłaszcza w zakresie przestrzeni badawczych, które znalazły się w obszarze moich zainteresowań. Głównie dotyczyły one historii Kościoła, historii Zgromadzenia Salezjańskiego, martyrologium polskiego duchowieństwa w czasie II wojny światowej i czasach komunistycznych, dziejów opozycji w PRL, archiwistyki i nauk pomocniczych historii, teologii. Wspomniane działania można pogrupować trzy zasadnicze obszary aktywności popularyzującej naukę:

1. **Działalność wystawiennicza:** byłem organizatorem, współorganizatorem, konsultantem historycznym i recenzentem kilku wystaw muzealnych i okolicznościowych poświęconych dziejom „Solidarności”, salezjanów i martyrologii duchowieństwa, wystaw walorów filatelistycznych o tematyce religijnej. Aktywność na tym polu przedstawia poniższe zestawienie:

1.1. „*Solidarność*” 20 lat dla Polski”. Wystawa w WSD Towarzystwa Salezjańskiego Łądzie, jesień 2000 r. – organizator i wykonawca wystawy

1.2. „*Łądzcy męczennicy*”. Wystawa w WSD Towarzystwa Salezjańskiego Łądzie, wiosna 2001 r. – organizator i wykonawca wystawy.

1.3. „*50 lat Wyższego Seminarium Duchownego w Łądzie*”. Wystawa w WSD Towarzystwa Salezjańskiego Łądzie, byłem autorem koncepcji i scenariusza wystawy, prezentowanej w krużgankach klasztoru łądzkiego w latach 2002-2003.

1.4. „*25 lat. Salezjańskiej Inspektorii pw. Św. Wojciecha w Pile*”. Muzeum Okręgowe Piła, Komisarz wystawy, Piła 2005 [zob. *40 lat Muzeum Okręgowego w Pile*, Piła 2015, s. 113.]

- 1.5. „25 lat NSZZ „Solidarność” w Wałczu,” Muzeum Ziemi Wałeckiej, 31 sierpnia 2005 r. [koncepcja wystawy i jej realizacja wspólnie z M. Fijałkowskim]
- 1.6. „Pielgrzym pokoju,” Muzeum Okręgowe w Pile 12. 09 – 24. 11. 2013 r. Komisarz wystawy filatelistycznej zbiorów ks. Bernarda Duszyńskiego SDB [zob. *40 lat Muzeum Okręgowego w Pile*, Piła 2015, s. 114.]
- 1.7. W latach 2013 – 2014 współpracowałem z Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku, przy opracowaniu wystawy stałej w ramach projektu naukowo – badawczego dotyczącego dziejów opozycji w Polsce w latach 1976-1989. [Zob. *Wystawa stała Europejskiego Centrum Solidarności. Katalog*, pod red. P. Golaka, B. Kerskiego, K. Knocha, Gdańsk 2014, s. 273, 277]
- 1.8. Koncepcja i przygotowanie wystawy stałej przy Archiwum Salezjańskim Inspektorii Pilskiej, która był eksponowana w latach 2007-2018.
- 1.9. „Wierni do końca 1942-2017”. Wystawa w Forcie VII w Poznaniu z okazji 75 rocznicy męczeńskiej śmierci Błogosławionej Poznańskiej Piątki”, czerwiec – sierpień 2017, konsultant historyczny.
- 1.10. „Duchowe dziedzictwo św. Jana Bosko. 40 lat Salezjańskiej Inspektorii św. Wojciecha w Pile”, Muzeum Okręgowe Piła, 14 marca- 28 maja 2019 r. Komisarz wystawy.
- 1.11. Przygotowałem koncepcję wystawy stałej poświęconej abp. Antoniemu Baraniakowi SDB w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie, odsłoniętej 26 października 2021 r.
- 1.12. Współautor wystawy multimedialnej „Internowani działacze NSZZ „Solidarność” region Piła” w ramach projektu zrealizowanego przez Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną im. Pantaleona Szumana w Pile: Patriotyzm Jutra „Solidarność regionu pilskiego. Zapomniani bohaterowie, wspomnienia, pamiątki”. Program został dofinansowany ze środków budżetu państwa przez Muzeum Historii Polski w Warszawie. Jestem autorem katalogu wystawy multimedialnej, prezentującego biogramy 50 internowanych działaczy NSZZ „Solidarność” z województwa pilskiego: J. Wąsowicz, Internowani działacze NSZZ „Solidarność” region Piła. Katalog wystawy multimedialnej, Piła 2022, ss. 44.
- 1.13. Autor koncepcji wirtualnego muzeum „Defensor Ecclesiae. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904-1977)”, który został przyjęty do realizacji w 2023 r., jako projekt długoterminowy, w ramach współpracy Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej i Stowarzyszenia „Pilscy Patrioci”.

2. **Działalność medialna:** byłem współrealizatorem ponad stu audycji radiowych („Tropem odkrywców”, „Historia żywa”) w ramach współpracy z Radiem Poznań, które w latach 2016-2023 przygotowywałem na umowę zlecenie. Ponadto występowałem w wielu audycjach radiowych w innych rozgłośniach, m.in.: Radio Gdańsk, Radio Szczecin, Radio Pomorza i Kujaw, Polskie Radio24, Radio Maryja; programach telewizyjnych, m.in.: TVP3, TVP Historia, TVP Gdańsk, Telewizja Trwam, Telewizja Republika. Brałem też udział w kilku filmach dokumentalnych, pełniłem rolę konsultanta historycznego w kilku filmach dokumentalnych, recenzowałem scenariusze filmów dokumentalnych dla TVP. Moją aktywność na tym polu prezentuje poniższe zestawienie.

Zrealizowane projekty medialne (wybrane):

2.1. Od października 2016 r. do grudnia 2017 r., oraz od grudnia 2019 r. do czerwca 2020 r. współautor (z Piotrem Świątkowskim) cyklu cotygodniowych programów historycznych „Tropem Odkrywców” w Radio Merkury Poznań. Od października 2020 do stycznia 2023 r. współautor (z Jackiem Budlewskim) cotygodniowych audycji „Historia żywa” w Radio Poznań. Na dzień 1 stycznia 2023 r. w tym cyklu zostało wyemitowanych 115 audycji.

2.2. *Historie nieznane*, reż. Zbysław Kaczmarek, TVP SA. O. Poznań, Instytut Pamięci Narodowej, Poznań 2012, odc. 7: TW „Grażyna”, konsultacja historyczna

2.3. „*Bunt Stadionów*”, reżyseria Mariusz Pilis, udział w filmie dokumentalnym 2013 r.

2.4. Salezjańska Grupa Medialna Inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile: Projekt „Młodzież na Piątkę” 2017 r. Cykl słówek o „Poznańskiej Piątce” - wychowankach salezjańskiego oratorium w Poznaniu, męczennikach II wojny światowej – od 8 stycznia 2017 roku.

2.5. *Wywiad z chuliganem*, odcinek 15: Piotr Lisiewicz rozmawia z księdzem Jarosławem Wąsowiczem, salezjaninem, miłośnikiem ruchu kibicowskiego. Radio MERKURY Poznań, 28 stycznia 2017 r.; TVP Republika 29 stycznia 2017 r.

2.6. Recenzent dwóch scenariuszy filmów fabularnych w ramach konkursu „Rzeź Woli” organizowanego przez TVP w 2020 r. („Wolska 44”, „Od Woli do Altshausen -na szlaku życia i śmierci”).

2.7. Udział w serii filmów dokumentalnych TVP Historia, w 2021 r. „Księża wolności 1914-1981”, odc. 6: kard. August Hlond; odc. 8: abp Antoni Baraniak; odc. 11 ks. Rudolf Marszałek TChr.

2.8. „Wierni do końca” – Salezjańska Piątka [„Przystanek Historia” IPN Poznań DYSKUSJA ONLINE], dostęp: <https://www.youtube.com/watch?v=vXAdFepb2ms>

2.9. Udział w filmie dokumentalnym „My trzymamy z Bogiem”, reż. Dariusz Walusiach, IPN 2021 [emisja: 31.08.21 o 17.40 w TVP Historia i 22.05 w TVP1)

3. Działalność publicystyczna: w latach 1999-2023 prowadziłem działalność publicystyczną popularyzującą historię, wydarzenia naukowe, przybliżającą ważne postaci z dziejów Kościoła katolickiego, zgromadzenia salezjańskiego i z historii Polski, w formie wywiadów, tekstów autorskich, sprawozdań. Moje artykuły ukazywały się w monografiach i branżowych czasopismach popularnonaukowych, m.in. „Biuletynie IPN”, „Naszej Historii”, „W Sieci Historii”. Ponadto opracowałem kilka monografii popularnonaukowych, folderów i albumów.

Książki popularnonaukowe i inne publikacje zwarte (o tematyce historycznej):

3.1. T. Frasik, J. Szarek, J. Wąsowicz, *Zniszczyć Kościół. Prawdziwa opowieść o czasach wojny*, Kraków 2012, ss. 64 [album z serii: Kolekcja Uczta Duchowa]

3.2. *Jeszcze się Polska o nas upomni. Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2014*, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2014, ss. 64.

3.3. *Salezianie w Koninie 1994-2014*, Konin 2014, ss. 20 [folder]

3.4. *35 lat salezjańskiej inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile. Elenko jubileuszowe 2014-2014*, Piła 2015 [opracowanie i red. wspólnie z A. Popławskim SDB], ss. 190.

3.5. *Wierni Polsce aż po grób! Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2015*, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2015, ss. 96.

3.6. *Wielka Lechia Moich Marzeń. Pamięci Tadeusza Duffeka „Dufa” (1968-2005) w 10. rocznicę śmierci*, pod red. K. Nawrockiego, J. Wąsowicza, Gdańsk 2015, ss. 220.

3.7. *Dla nich niepodległa Polska była najważniejszą sprawą. Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2016*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2016, ss. 134.

3.8. *Danuta Siedzikówna ps. „Inka” (1928-1946). Pamięć i tożsamość*, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2017, ss. 216.

3.9. *Podziemna Armia Powraca! Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2017*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2017, ss. 128.

3.10. *Sektor Polska. Kibice, historia, patriotyzm*, Gdańsk 2018, ss. 259.

3.11. *Dla niepodległej. Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2018*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2018, ss. 96.

3.12. *Danuta Siedzikówna ps. „Inka” (1928-1946). Pamięć i tożsamość*, cz. II, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2018, ss. 144.

3.13. *O Polskę wolną i katolicką. Pamięci Żołnierzy Wyklętych*, wstęp: ks. Tadeusz Isakowicz -Zaleski, Kraków 2018, ss. 148.

3.14. *Sto lat posługi duszpastersko-wychowawczej salezjanów w Aleksandrowie Kujawskim (1919-2019)*, Aleksandrów Kujawski 2018, ss. 32.

3.15. *Niezlomni bohaterowie. Zeszyty Historyczne Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2019*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2019, ss. 112.

3.16. *Danuta Siedzikówna ps. „Inka” (1928-1946). Pamięć i tożsamość*, cz. III, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2019.

3.17. *Kolegium Kujawskie 1919-2019. Zatrzymane chwile*, Autor części poświęconej szkole i historii Parafii NMP Wspomożenia Wiernych ks. Jarosław Wąsowicz, tekst i wybór zdjęć Danuta Płaskonka, Zyta Kulesza, Aneta Doligalska, Aleksandrów Kujawski 2019, ss. 144. [s. 6-17].

3.18. *Jubileusz 25-lecia parafii pw. św. Jana Bosko w Gdańsku Oruni*, Gdańsk 2019, ss. 32.

3.19. *Walka o Polskę. Zeszyty Historyczne Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2020*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2020, ss. 64.

3.20. *Danuta Siedzikówna „Inka”. Pamiętamy!*, pod red. J. Wąsowicza, Kraków 2020, ss. 333 [zebrane w jedną pozycję trzy części książek „*Danuta Siedzikówna ps. „Inka” (1928-1946). Pamięć i tożsamość*”]

3.21. *Życie i śmierć dla Polski. Zeszyty Historyczne Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2021*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2021, ss. 74.

3.22. *Polonia Semper Fidelis. Zeszyty Historyczne Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2022*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2022, ss. 80.

3.23. *Internowani działacze NSZZ „Solidarność” Region Piła. Katalog wystawy multimedialnej*, Piła 2022, ss. 44.

Artykuły popularnonaukowe, sprawozdania, wywiady i inne (wybrane publikacje):

3.24. *Obchody jubileuszu 50 rocznicy śmierci Sługi Bożego Kardynała Augusta Hlonda Prymasa Polski, Sprawozdanie z sesji naukowej poświęconej osobie Księdza Prymasa w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łodzi 23 października 1999 r.*, „Pegaz” Kwartalnik Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie O/Konin, 8 (1999), s. 317 - 322.

3.25. „Drogi do wolności”, *Historia dwudziestolecia NSZZ „Solidarność” w artystycznym przekazie jubileuszowych ekspozycji - Gdańsk 2000*, „Pegaz”, Rocznik Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie O/Konin, nr 9/2000, s. 160 -166.

3.26. Wystawa „Solidarność” - XX lat dla Polski w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie, „Niedziela - Ład Boży” 43 (2000) nr 47 (913), s. I, III.

3.27. *Wiara i wolność. Doświadczenie i dziedzictwo pierwszej „Solidarności”*. Sprawozdanie z XXIII Sympozjum Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku, Płock 9-11 listopada 2000 r., „Seminare”, 17 (2001), s. 551 – 556.

3.28. „Umiłowane Dzieci Boże, Dzieci Moje..!” Wystawa w Pile, „Kronika Wielkopolski”, nr 4 (100) 2001, s. 157 –160.

3.29. Ks. phm *Wacław Nowaczyk SDB (1909 –2001) salezjanin, wychowawca, harcerz*, „Drogowskazy” Dwumiesięcznik Programowo – Metodyczny Instruktorów ZHR, 10 (2001) nr 2 (59), s. 55 - 60.

3.30. *Obóz koncentracyjny w Dachau, jako miejsce martyrologium duchowieństwa polskiego w czasie II wojny światowej*, „Męczennicy” Biuletyn Informacyjny Postulacji Procesu Beatyfikacyjnego II Grupy Polskich Męczenników z okresu II wojny światowej, nr 2 (2004), s. 9 –12.

3.31. *Czy plakat może uczyć historii?* Wystawa „100 lat plakatu rosyjskiego” na Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, „Poznańskie Zeszyty Humanistyczne” t. III (2004), s. 255 -256.

3.32. „Lipsk 89 – miasto niemieckiej rewolucji”. Wystawa w Muzeum Narodowym w Szczecinie. 20. 02 – 04. 04. 2004 r., „Poznańskie Zeszyty Humanistyczne” t. III (2004), s. 247 -249.

3.33. „Szczecin niepokorny 1970 -1989”. Wystawa w Muzeum Narodowym w Szczecinie. Luty 2004, „Poznańskie Zeszyty Humanistyczne” t. III (2004), s. 251 -253.

3.34. *Świadek Wiary. Referat z sesji rozpoczynającej proces rogatoryjny w diecezji włocławskiej Sługi Bożego ks. Franciszka Miśki SDB*, „Kronika Inspektorialna” nr 3-4/2004, s. 30 – 33.

3.35. *Salesian History in Middle and Western Europe. Salesian History on Politically Difficult Times. (Międzynarodowe Sympozjum na temat Historii Salezjanów w Środkowej i Wschodniej Europie „Historia Salezjanów w trudnych politycznie czasach”)* Groot – Bijgaarden, Belgia, 30 października– 1 listopada 2004, „Seminare” 21 (2005), s. 609 -611. (sprawozdanie wspólnie z K. Pozorskim)

- 3.36. *O Was i za Was. Kulisy wizyty papieskiej w Gdańsku w czerwcu 1987 r.*, [w:] *Kościół w godzinie próby 1945 -1989. Nieznane dokumenty i świadectwa. Zeszyt niebieski*, Kraków 2005, s. 65 -78.
- 3.37. *W obozach koncentracyjnych*, „Pastores”. Kwartalnik poświęcony formacji kapłańskiej, 29 (2005), s. 137-142.
- 3.38. *Pamięć o Katyniu w walorach podziemnej poczty „Solidarność”, „Golgota Wschodu: Katyń- Sybir - Kresy”* 3 (2005), s. 53 -60.
- 3.39. *My chcemy Boga w książce, w szkole. Młodzież gdańskiej „Topolówki” w obronie ks. J. Popieluszki i szkolnych krzyży*, [w:] *Kościół w godzinie próby. Zeszyt żółty*, Kraków 2005, s. 58 –70.
- 3.40. *Jak zamykano szkołę salezjańską w Aleksandrowie Kujawskim*, [w:] *Kościół w godzinie próby. 1945 –1989 Nieznane dokumenty i świadectwa*, Kraków 2006, s. 317 –326.
- 3.41. *Kryptonim „Niwa”. Jak gdańska SB inwigilowała tzw. duszpasterstwo stanowo – zawodowe*, [w:] *Kościół w godzinie próby. 1945 –1989. Nieznane dokumenty i świadectwa*, Kraków 2006, s. 354 –363.
- 3.42. *Obóz koncentracyjny w Auschwitz, jako miejsce martyrologium duchowieństwa polskiego w czasie II wojny światowej*, „Męczennicy” Biuletyn Informacyjny Postulacji Procesu Beatyfikacyjnego II Grupy Polskich Męczenników z okresu II wojny światowej, 1 (2006), s.11-15.
- 3.43. *KL Sachsenhausen, jako miejsce martyrologium duchowieństwa polskiego w czasie II wojny światowej*, „Męczennicy” Biuletyn Informacyjny Postulacji Procesu Beatyfikacyjnego II Grupy Polskich Męczenników z okresu II wojny światowej, 1 (2007), s. 7 –11.
- 3.44. *Księża Niezlomni: Cierpiący świadek Chrystusa. Ks. Stanisław Janik (1909 – 2006), więzień obozów hitlerowskich i komunistycznych*, „Nasz Dziennik”, 7-8 lipca 2007, s. 24 –25.
- 3.45. *Księża Niezlomni. Więziony przez sowieckich i polskich komunistów. Ks. Leon Musielak SDB (1910 –1998)*, „Nasz Dziennik”, 22-23 grudnia 2007, s. 24 –26.
- 3.46. *Likwidacja salezjańskich zakładów wychowawczych*, „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej”, 4 (2007), s. 49 – 56.
- 3.47. *Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej*, „Archiva Ecclesiastica”, 4 (2007) nr 4, s. 133 –136.
- 3.48. *O wychowaniu w trudnych czasach XX w. Sprawozdanie z sympozjum europejskiego: „Salesian education in the particularly difficult years of the XX century”*,

Kraków 31. X – 4. XI 2007 r. (wspólnie z J. Brakowskim), „Kronika Inspektorialna”, nr 1 (2008), s. 66 – 75.

3.49. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej za lata 2006 – 2007*, „Kronika Inspektorialna”, 1 (2008), s. 75 –80.

3.50. *Symposium naukowe: Działalność muzeów i archiwów kościelnych – nowe wyzwania. Poznań 14 września 2007*, „Seminare”, 25 (2008), s. 536 –539.

3.51. *V Powszechny Zjazd Archiwistów Polskich Sekcja „Archiwa Kościelne” Olsztyn 6 – 7 września 2007* (wspólnie z K. Kolasą), „Seminare”, 25 (2008), s. 539 –544.

3.52. *Symposium dla wychowawców, nauczycieli, katechetów - Szkoła miejscem wychowania patriotycznego. Piła 17 listopada 2007*, „Seminare”, 25 (2008), s. 530 –533.

3.53. *Zapis fragmentów dyskusji, [w:] Władze wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Wielkopolsce w latach 1945–1956*, pod red. Konrada Białeckiego, Poznań 2008, s. 210 –211; 217 –218.

3.54. *Księża Niezłomni: Pod sztandarem Wspomożycielki Wiernych. Ks. Stanisław Salamonowicz SDB (1926 –2008)*, „Nasz Dziennik”, 11-12 października 2008, s. 24 –25.

3.55. *„Działalność Prymasowska Sługi Bożego Augusta Hlonda w latach 1945 – 1948”. Sesja naukowa z okazji 60. rocznicy śmierci Prymasa Polski kard. Augusta Hlonda, Warszawa 22 października 2008 r. Sprawozdanie*, „Kronika Inspektorialna”, 4 (2008), s. 93 – 101.

3.56. *Księża Niezłomni: Przeżył czasów wiele ks. Antoni Jezierski SDB (1913 -2008)*, „Nasz Dziennik”, nr 20 (2009), 24 -25 stycznia 2009, s. 24 -25].

3.57. *Księża Niezłomni: „Królowo Polski ratuj nas”. Ksiądz Michał Winiarz SDB (1911 -1988)*, „Nasz Dziennik”, nr 26 (2009), 31 stycznia – 1 lutego 2009, s. 23 -24.

3.58. *Moja Samochodówka 1988 -1993*, [w:] E. Magnucka, *50 lat gdańskiej samochodówki*, Gdańsk 2008, s. 86 – 91.

3.59. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej w roku 2008*, „Kronika Inspektorialna”, 5 (2009), s. 76 -82.

3.60. *„Rola Kościoła katolickiego w kultywowaniu polskiej tradycji i tożsamości narodowej”. Wystawa w Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, styczeń – marzec 2008*, „Kronika Inspektorialna”, 5 (2009), s. 73 -76.

3.61. *Historia salezjańskiej inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile – realizowane projekty, wyzwania na przyszłość. Refleksje na kanwie Jubileuszu 150 – lecia powstania Zgromadzenia Salezjańskiego*, „Kronika Inspektorialna”, 5 (2009), s. 97 -110.

- 3.62. *Księża niezłomni: Sto listów do tygodnika „Polityka”*. Ks. Wacław Nowaczyk SDB (1909 – 2001), „Nasz Dziennik”, nr 137 (2009), 13 -14 czerwca 2009, s. 23 -24.
- 3.63. *V Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, Warszawa 28 maja 2009*, „Kronika Inspektorialna”, 6 (2009), s. 87 -90.
- 3.64. *Ks. Ignacy Błazewski (1906 -1939). Pierwsza ofiara spośród salezjanów polskich podczas II wojny światowej*, „Kronika Inspektorialna”, nr 7 (2009), s. 152 -160.
- 3.65. *Księża Niezłomni: Oskarżony o wrogą propagandę. Ksiądz Józef Król SDB (1916-2000)*, „Nasz Dziennik”, nr 273 (2009), 21 -22 listopada 2009, s. 24 -25.
- 3.66. *Krótką historią młodzieżowej bibuły (1977-1989)*, [w:] *Papierem w system. Prasa drugoobiegowa w PRL*, pod red. Marty Marcinkiewicz, Sebastiana Ligarskiego, Szczecin 2010, s. 82-91.
- 3.67. *„Polski nauczyciel w drodze ku wolności”. Sprawozdanie z konferencji zorganizowanej w XXX rocznicę powstania NSZZ „Solidarność Pracowników Oświaty i Wychowania, Gdańsk 2 października 2010*, „Kronika Inspektorialna”, nr 12 (2010), s. 87-93.
- 3.68. *Wydawnictwa związkowe w Zakładach Sprzętu Oświetleniowego „Polam” w Pile w l. 1981-1989*, w: *Prasa zakładowa NSZZ Solidarność w latach 1980-1989*, pod red. T. Truskawy, Warszawa 2010, s. 20-24.
- 3.69. *Sł. B. Ks. Franciszek Miśka SDB (1898-1942)*, [w:] *Zginęli za wiarę. Kandydaci na ołtarze II procesu beatyfikacyjnego 2 grupy polskich męczenników z okresu II wojny światowej*, pod red. W. Mazurowskiego, W. Węcowskiego, Pelplin 2011, s. 233-235.
- 3.70. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej za lata 2009-2010*, „Kronika Inspektorialna”, nr 13 (2011), s. 110-117.
- 3.71. *Parafia Najświętszej Maryi Panny i św. Mikołaja w Łądzie*, [w:] *Salezianie w Łądzie 1921-2011*, pod red. J. Nowińskiego, Warszawa -Łą 2011, s. 104-109.
- 3.72. *Scena teatralna w Łądzie nad Wartą*, [w:] *Salezianie w Łądzie 1921-2011*, pod red. J. Nowińskiego, Warszawa -Łą 2011, s. 132- 143. [wspólnie z ks. Januszem Nowińskim]
- 3.73. *Rola regionalistów-amatorów w kształtowaniu wiedzy o „Małej Ojczyźnie”*, „Koniński Przegląd Oświatowy”, nr 3 (2011), s. 11-12.
- 3.74. *Skorupka nasiąkała antykomunizmem. Rozmowa z ks. Jarosławem Wąsowiczem, byłym działaczem Federacji Młodzieży Walczącej w Gdańsku*, [w:] A. Chmielecki, *Wokół Solidarności*, Gdańsk 2011, s. 51-57
- 3.75. *Przebieg procesu beatyfikacyjnego ks. Franciszka Miśki SDB w l. 2001-2011*, „Kronika Inspektorialna”, nr 14 (2011), s. 118 -128.

- 3.76. *Schemat biograficzny Sługi Bożego ks. Franciszka Miśki SDB (1898 -1942)*, „Kronika Inspektorialna”, nr 14 (2011), s. 128-132.
- 3.77. *Ks. Jarosław Wąsowicz wspomina Wałęsę – relacja księdza*, w: W. Milewska, *Prześladowałam Lecha Wałęsę i nie żałuję*, Gorzów Wielkopolski 2011, s. 80 -82.
- 3.78. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej w roku 2011*, „Kronika Inspektorialna”, nr 16 (2011), s. 112-124.
- 3.79. *Futbol i polityka. Przypadek kibiców „Lechii” Gdańsk*, w: *Nieczysta gra. Tajne służby a piłka nożna*, pod red. S. Ligarskiego, G. Majchrzaka, Chorzów 2012, s. 130 -150.
- 3.80. *Sprawozdanie z otwarcia stałej ekspozycji muzealnej „Osądzeni. Aresztowani. Straceni. Sądownictwo polityczne w Dreźnie 1933-1945 /1945-1957”*, *Miejsce Pamięci przy Münchner Platz, Drezno 10 grudnia 2012 r.*, „Kronika Inspektorialna”, nr 20 (2012), s. 148-150.
- 3.81. *Sprawozdanie z VIII Walnego Zgromadzenia Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, Warszawa 17 grudnia 2012 r.*, „Kronika Inspektorialna”, nr 20 (2012), s. 151-154.
- 3.82. *Od kapliczki do sanktuarium. Kalendarium rozwoju kultu NMP Wspomożenia Wiernych w Rumi w l. 1937-2012*, „Kronika Inspektorialna”, nr 20 (2012), s. 183-190.
- 3.83. *Marian Jarecki (1932- 2002) – regionalista, pasjonat historii, wychowawca młodzieży (wspomnienie w dziesiątą rocznicę śmierci)*, „Koniński Przegląd Oświatowy”, nr 3-4 (2012), s. 18-19.
- 3.84. *„Ta co nie zginęła”. Scenariusz szkolnej akademii z okazji Święta Niepodległości*, „Koniński Przegląd Oświatowy”, nr 3-4 (2012), s. 32-33.
- 3.85. *Wystawa Lux in Arcana. L'archivio Segreto si Rivela, Muzeum Kapitołińskie w Rzymie, 29 lutego-9 września 2012 r.*, „Archiwa- Kancelarie -Zbiory”, nr 3 (5) / 2012, s. 236-238.
- 3.86. *Pasje abp. Antoniego Baraniaka (fragmenty referatu pt. Charyzmat salezjański w posłudze Antoniego Baraniaka odczytanego na Sesji Naukowej z okazji 35. Rocznicy śmierci abp. Antoniego Baraniaka w Poznaniu, 3 listopada 2012)*, „Śremski Notatnik Historyczny”, 10 (2012), s. 115-116.
- 3.87. *Partyzancka Armio Wyklęta - polski kibic o Was pamięta!*, „Biuletyn Informacyjny”. Miesięcznik Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, nr 3 (2013), s. 78-81.
- 3.89. *Listy spod gilotyny, „Pastores”*, 59 (2013), s. 71-78.

3.90. *Przypadkową milicję prosimy o zejście z jezdni*, „Nowe Państwo – Niezależna Gazeta Polska”, nr 7 (2013), s. 52.

3.91. *„Wierni do końca”. Program słowno –muzyczny o „Poznańskiej Piątce”*, „Koniński Przegląd Oświatowy”, nr 1 (2013), s. 30-33.

3.92. *Międzynarodowe Sympozjum Kościoł katolicki w Europie Środkowo-Wschodniej wobec komunizmu: postawy, strategie, taktyki* (Rzym, 24 kwietnia 2012 r.), „Seminare”, 33 (2013), s. 414-417.

3.93. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej w roku 2012*, „Kronika Inspektorialna”, nr 22 (2013), s. 120-127.

3.94. *Zaangażowanie salezjańskiej Inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile w uroczystości 65. rocznicy śmierci prymasa Polski kard. Augusta Hlonda SDB*, „Kronika Inspektorialna”, nr 24 (2013), s. 134-141.

3.95. *ks. kpt. Jan Cybulski SDB (1910-2000), żołnierz Armii Krajowej, kapelan V Brytyjskiej Armii Renu, proboszcz parafii Świętej Rodziny w Pile w l. 1964-1972, dziekan pilski w l. 1964-1980*, w: *Jeszcze się Polska o nas upomni. Zeszyty Historyczne Pilskich Dni żołnierzy Wyklętych 2014*, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2014, s. 39-44.

3.96. *Wspomnienie I Pilskich Dni Pamięci o Żołnierzach Wyklętych w 2013 roku*, w: *Jeszcze się Polska o nas upomni. Zeszyty Historyczne Pilskich Dni żołnierzy Wyklętych 2014*, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2014, s. 59-60.

3.97. *Refleksje po II Pilskich Dniach Żołnierzy Wyklętych*, „Reduta”. Ciechanowskie Pismo Historyczne, nr 4 (2014), s. 23-24.

3.98. *II Pilskie Dni Żołnierzy Wyklętych 23 lutego- 2 marca 2014 r.*, „Biuletyn Informacyjny”. Miesięcznik Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej, nr 4 (2014), s. 54-56.

3.99. *Sprawozdanie z pierwszej edycji cyklu wykładów „Kościelne Dzieje Piły” przygotowanych z okazji Jubileuszu 500-lecia miasta, Piła 8 października 2013r. -25 czerwca 2014 r.*, „Rocznik Skrzatuski”, 2 (2014), s. 125-129.

3.100. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej za rok 2013*, „Kronika Inspektorialna”, 26 (2014), s. 92-101.

3.101. *Rozwój charyzmatu ks. Bosko do poł. XX wieku. Międzynarodowy Kongres Historii Salezjańskiej* (Rzym, 19-23 listopada 2014), „Seminare”, 36(2015) nr 4, s. 246-247 [wspólnie z ks. Piotrem Szlufikiem]

3.102. *Jeden z dwunastu. Płk Aleksander Adam Kita 1912-1952 odnaleziony w kwaterze „Ł” Cmentarza Wojskowego na Powązkach w Warszawie*, w: *Wierni Polsce aż po*

grób! Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2015, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2015, s. 44-50.

3.103. *„Ta piosenka stała się moją osobistą modlitwą”. O utworze otwierającym płytę „Panny wygnane” z pilanką Anną Witczak rozmawia ks. Jarosław Wąsowicz SDB*, w: *Wierni Polsce aż po grób! Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2015*, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2015, s. 73-75.

3.104. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej za rok 2014*, „Kronika Inspektorialna”, 30 (2015), s. 91-102.

3.105. *Konferencja naukowa „Wychowywać młodych na dobrych chrześcijan i prawych obywateli, 21 maja 2015 r. – Sejm Rzeczypospolitej Polskiej*, „Kronika Inspektorialna”, 30 (2015), s. 107-108.

3.106. *Rodzina Salezjańska w filatelistyce polskiej*, „Kronika Inspektorialna”, 30 (2015), s. 123-147.

3.107. *Tadeusz „Dufa” Duffek (1968-2005) – biografia niepoprawna. Nie tylko politycznie...*, w: *Wielka Lechia Moich Marzeń. Pamięci Tadeusza Duffeka „Dufa” (1968-2005) w 10. rocznicę śmierci*, pod red. K. Nawrockiego, J. Wąsowicza, Gdańsk 2015, s. 11-19.

3.108. *Bastion św. Brygidy*, w: *Wielka Lechia Moich Marzeń. Pamięci Tadeusza Duffeka „Dufa” (1968-2005) w 10. rocznicę śmierci*, pod red. K. Nawrockiego, J. Wąsowicza, Gdańsk 2015, s. 45-57.

3.109. *Opozycja młodzieżowa w Gdańsku w latach 1984-1989*, w: *Wielka Lechia Moich Marzeń. Pamięci Tadeusza Duffeka „Dufa” (1968-2005) w 10. rocznicę śmierci*, pod red. K. Nawrockiego, J. Wąsowicza, Gdańsk 2015, s. 58-77.

3.110. *Sprawozdanie z drugiej edycji cyklu wykładów Kościelne Dzieje Piły (Piła, 16 września 2014 r.-10 czerwca 2015 r.)*, „Rocznik Skrzatuski”, 3 (2015), s. 172-176.

3.111. *Danuta Siedzikówna „Inka”, sanitariuszka 5 Wileńskiej Brygady Armii Krajowej, wychowanka sióstr salezjanek z Różanogostoku*, w: *Dla nich niepodległa Polska była najważniejszą sprawą. Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2016*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2016, s. 43-50.

3.112. *Filatelistyczna pasja Metropolity Poznańskiego abp. Antoniego Baraniaka SDB*, „Filatelista”, 3 (2016), s. 175-176.

3.113. *Obrona rozprawy doktorskiej ks. Jacka Brakowskiego SDB*, „Kronika Inspektorialna”, 33 (2016), s. 44-46.

- 3.114. *Świadectwo wiary Żołnierzy Wyklętych*, „Wyklęci”. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 2 (2016), s. 220-232.
- 3.115. *„Teologia” nazizmu. Korespondencja dotycząca apostazji z Kościołów katolickiego i ewangelickiego członków SS-Totenkopfverbände „Oberbayern“ z KL Dachau*, „Okno Wiary”, nr 2 (2016), s. 30-37.
- 3.116. *Walory filatelistyczne o Żołnierzach Wyklętych*, „Wyklęci”. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 3 (2016), s. 201-205.
- 3.117. *Serce dla „Inki” w kościele pw. Świętej Rodziny w Pile*, „Wyklęci”. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 3 (2016), s. 218-221.
- 3.118. *Ks. Bernard Duszyński SDB (1930-2016). Kolekcjoner i wystawca walorów filatelistycznych związanych z Janem Pawłem II*, „Filatelista”, 7 (2016), s. 452.
- 3.119. *Powstanie Warszawskie na walorach podziemnej „Poczty Solidarności” w latach 1981-1990*, „Zgrupowanie Radosław”. Pismo Grupy Historycznej Zgrupowanie „Radosław”, 10 (2016), s. 146-153.
- 3.120. *Sprawozdanie z trzeciej edycji wykładów w cyklu „Kościelne Dzieje Piły”, październik 2015- czerwiec 2016*, „Rocznik Skrzatuski”, 4 (2016), s. 183-186.
- 3.121. *Walory filatelistyczne w Muzeum św. Maksymiliana Kolbego w japońskim Niepokalanowie w Nagasaki*, „Święty Gabriel. Informator Klubowy”, 35 (2016) nr 128, s. 22-23.
- 3.122. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej za rok 2015*, „Kronika Inspektorialna”, 35 (2016), s. 59-69.
- 3.123. *Święci i Błogosławieni Rodziny Salezjańskiej na okolicznościowych datownikach pocztowych*, „Kronika Inspektorialna”, 35 (2016), s. 97-119.
- 3.124. *Nowe nabytki Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej z filatelistycznej kolekcji abp Antoniego Baraniaka SDB*, „Kronika Inspektorialna”, 35 (2016), s. 120-124.
- 3.125. *Obrona doktoratu ks. Zbigniewa Condera SDB*, „Kronika Inspektorialna”, 36 (2016), s. 34-36.
- 3.126. *Walne Zgromadzenie Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych*, „Kronika Inspektorialna”, 36 (2016), s. 45-46
- 3.127. *Obchody 35. rocznicy wprowadzenia stanu wojennego w Pile*, „Kronika Inspektorialna”, 36 (2016), s. 52-54.
- 3.128. *Młodzież na Piątkę. Ogólnopolski projekt edukacyjno-formacyjny na rok 2017*, „Kronika Inspektorialna”, 36 (2016), s. 83-103.
- 3.129. *Dlaczego taka książka?*, w: *Danuta Siedzikówna ps. „Inka” (1928-1946). Pamięć i tożsamość*, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2017, s. 9-12.

3.130. „Inka” patrzy z nieba, w: *Danuta Siedzikówna ps. „Inka” (1928-1946). Pamięć i tożsamość*, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2017, s. 207-213.

3.131. *Czy możemy liczyć na proces beatyfikacyjny przedstawicieli Żołnierzy Wyklętych*, „Wyklęci”. *Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym*, nr 5 (2017), s. 212-220.

3.132. *Takiego pisma brakowało. O Ogólnopolskim Kwartalniku Poświęconym Żołnierzom Wyklętym, dziennikarskiej i historycznej pasji oraz planach na przyszłość - z Kajetanem Rajskim, redaktorem naczelnym „Wyklętych” rozmawia ks. Jarosław Wąsowicz SDB*, w: *Podziemna Armia Powraca. Zeszyty Historyczne Piłskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2017*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2017, s. 98-91.

3.133. *Ks. Leon Musielak, autor Bohaterskiej Piątki*, w: ks. Leon Musielak, *Bohaterska Piątka*, Warszawa 2017, s. 105-117.

3.134. *„Młodzież na Piątkę”. W poszukiwaniu salezjańskich bohaterów*, „Wyklęci”. *Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym*, nr 6 (2017), s. 230-235.

3.135. *Wierni Bogu i Ojczyźnie. Duchowe przesłanie męczeńskiej śmierci błogosławionych salezjańskich wychowanków z Poznania: Czesława Józwiaka, Edwarda Klinika, Franciszka Kęsego, Edwarda Kaźmierskiego, Jarogniewa Wojciechowskiego (cz. I)*, w: *Idźcie i głosście. Konferencje na XXVII Międzynarodową Pielgrzymkę Pieszą Suwałki – Ostra Brama*, pod red. ks. Tomasza Pełszyka SDB i ks. Jarosława Wąsowicza SDB, Suwałki 2017, s. 81-90; Tamże, cz. II, s. 93-101.

3.136. *Panna Świąta, co w Ostrej świeci Bramie. Refleksje na kanwie 90. rocznicy koronacji Matki Bożej Miłosierdzia w Wilnie*, w: *Idźcie i głosście. Konferencje na XXVII Międzynarodową Pielgrzymkę Pieszą Suwałki – Ostra Brama*, pod red. ks. Tomasza Pełszyka SDB i ks. Jarosława Wąsowicza SDB, Suwałki 2017, s. 103-117.

3.137. *Na pielgrzymkowym szlaku. Krótki przewodnik historyczny po wybranych miejscowościach Litwy na trasie pielgrzymki Suwałki – Wilno*, w: *Idźcie i głosście. Konferencje na XXVII Międzynarodową Pielgrzymkę Pieszą Suwałki – Ostra Brama*, pod red. ks. Tomasza Pełszyka SDB i ks. Jarosława Wąsowicza SDB, Suwałki 2017, s. 121-144.

3.138. *Świadectwo wiary rotmistrza Witolda Pileckiego*, „Wyklęci”. *Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym*, nr 7 (2017), s. 38-47.

3.139. *Sprawozdanie z uroczystości upamiętniających 75. rocznicę męczeńskiej śmierci Sługi Bożego* ks. Franciszka Miški SDB, „Kronika Inspektorialna”, 38 (2017), s. 59-60.

3.140. *Sprawozdanie z uroczystości upamiętniających 75. rocznicę męczeńskiej śmierci „Poznańskiej Piątki”*: Czesława Józwiaka, Edwarda Kaźmierskiego, Franciszka

Kęsego, Edwarda Klinika, Jarogniewa Wojciechowskiego. Poznań 9-11 czerwca 2017 r., „Kronika Inspektorialna”, 38 (2017), s. 61-63.

3.141. *Serce dla Inki. Ogólnopolska inicjatywa upamiętnienia Danuty Siedzikówny ps. „Inka”, „Wyklęci”*. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 8 (2017), s. 168-171; toż: „Zgrupowanie Radosław”. Pismo Grupy Historycznej Zgrupowanie „Radosław”, 11 (2017), s. 167-170.

3.142. *Sprawozdanie z czwartej edycji wykładów w cyklu „Kościelne Dzieje Piły”, 26 października 2016- 7 czerwca 2017*, „Rocznik Skrzatuski”, 5 (2017), s. 231-234.

3.143. *Hołd dla bezimiennych bohaterów „Solidarności”*, w: *Encyklopedia Pilskiej „Solidarności”*, pod red. K. Brzechczyńska, Wrocław 2017, s. 17-22.

3.144. *ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB zastępca prezesa zarządu Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych*, „Archiva Ecclesiastica”, 10 (2017), s. 71-75 [autoprezentacja].

3.145. *Diariusz XXVII Międzynarodowej Pieszej Pielgrzymki Suwałki – Ostra Brama 15-24 lipca 2017*, „Kronika Inspektorialna”, 39 (2017), s. 41-56.

3.146. *Niezłomny Żołnierz Kościoła abp Antoni Baraniak. Rekonesans z badań w archiwach salezjańskich*, „Rakowiecka 39. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL”, nr 2 (2017), s. 131-145.

3.147. *Koncepcja wystawy stałej poświęconej abp. Antoniemu Baraniakowi SDB w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie*, „Kronika Inspektorialna”, 40 (2017), s. 53-58.

3.148. *Świadectwo wiary ppłk. Łukasza Cieplińskiego ps. „Pług”, „Wyklęci”*. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 9 (2018), s. 101-106.

3.149. *Zjednoczeni w męczeństwie. O ekumenicznym wymiarze martyrologii duchowieństwa w KL Dachau*, „Okno wiary”, 1 (2018), s. 68-75.

3.150. *W „Ince” zakochała się cała Polska*, w: *Danuta Siedzikówna ps. „Inka” (1928-1946). Pamięć i tożsamość*, cz. II, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2018, s. 9-13.

3.151. *Serce dla Inki” w Warszawie*, w: *Danuta Siedzikówna ps. „Inka” (1928-1946). Pamięć i tożsamość*, cz. II, pod red. J. Wąsowicza SDB, Piła 2018, s. 97-101.

3.152. *Laudacja ks. dr. Jarosława Wąsowicza na cześć Konrada Łęckiego*, „Wyklęci”. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym”, nr 10 (2018), s. 22-23.

3.153. *Sprawozdanie z działalności Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej za okres 2016-2017*, „Kronika Inspektorialna”, 41 (2018), s. 39-55.

- 3.154. *Sprawozdanie z VI Pilskich Dni Pamięci Żołnierzy Wyklętych, 9 lutego– 25 marca 2018*, „Kronika Inspektorialna”, 41 (2018), s. 56-61.
- 3.155. *Jubileusz 70. lecia parafii pw. Świętej Rodziny w Słupsku*, w: W. Gajewski, *Parafia św. Rodziny w Słupsku w 70. Rocznicę powstania 1948-2018* (Studia i materiały źródłowe pod patronatem Archiwum Salezjańskiego Inspektorii Pilskiej, t. VII), Słupsk 2018, s. 8.
- 3.156. *Trzechsetna rocznica koronacji Matki Bożej w Trokach*, w: *Razem z Maryją Oblubienicą Ducha Świętego. Konferencje na XXVIII Międzynarodową Pielgrzymkę Pieszą Suwałki – Ostra Brama*, pod redakcją ks. Tomasza Pełszyka SDB, ks. Jarosława Wąsowicza SDB, Suwałki 2018, s. 97-102.
- 3.157. *Śladami Rotmistrza Witolda Pileckiego w Ostrowi Mazowieckiej*, „Wyklęci”. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 11 (2018), s. 235-240.
- 3.158. *Prymas trzech epok. Kardynał August Hlond (1881–1948)*, „Biuletyn IPN”, nr 7-8 (2018), s. 37-46.
- 3.159. *Zainteresować młodzież historią*, „Pastores”, 80 (3) 2018, s. 171-174.
- 3.160. *Zdjęcia z Powstania Warszawskiego w zbiorach Muzeum Okręgowego im. Stanisława Staszica w Pile*, „Zgrupowanie Radosław”. Pismo Grupy Historycznej Zgrupowanie „Radosław”, 12 (2018), s. 28-35.
- 3.161. *Serce dla „Inki”*, „Biuletyn IPN”, nr 9 (2018), s. 128-135.
- 3.162. *Polska uczciła bohaterów. 72 rocznica śmierci Danuty Siedzikówny „Inki” i Feliksa Selmanowicza „Zagończyka”*, „Wyklęci”. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 12 (2018), s. 234-239.
- 3.163. *„Serce dla Inki” na Wileńszczyźnie*, „Wyklęci”. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 12 (2018), s. 254-260.
- 3.164. *Jan Paweł II – strażnik pamięci o męczennikach XX wieku*, „Biuletyn IPN”, nr 10 (2018), s. 52-60.
- 3.165. *Kościół w Polsce zawsze cierpiał z narodem*, „Nowe Państwo – Niezależna Gazeta Polska”, 11 (2018), s. 12-15.
- 3.166. *Komunistów –na gałęzie. Kilka uwag na temat odzyskiwania wolności w latach 1988-89*, „Rakowiecka 39. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL”, nr 5 (2018), s. 141-157.
- 3.167. *Obchody 70 rocznicy śmierci kard. Augusta Hlonda SDB w salezjańskiej Inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile*, „Kronika Inspektorialna”, 44 (2018), s. 110-117.
- 3.168. *„Milion zza Oceanu”. Amerykanie polskiego pochodzenia w armii USA w czasie drugiej wojny światowej/ „A Million Overseas”. Americans of Polish Descent nn The*

US Army During World War II. Wystawa czasowa w Muzeum II Wojny Światowej, Gdańsk, 6 lipca – 31 października 2018 roku, „Studia Polonijne”, 39 (2018), s. 383-386.

3.169. *Patriarcha kapłanów Wileńszczyzny. Ksiądz prałat Józef Obrembski (1906–2011)*, „Biuletyn IPN”, nr 1-2 (2019), s. 67-76.

3.170. *Żołnierze Wyklęci w polskiej filatelistyce AD 2018*, „Wyklęci”. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym, nr 13 (2019), s. 238-242.

3.171. *Kościół ratujący Żydów*, „Biuletyn IPN”, 3 (2019), s. 95-103.

3.172. *„Dosyć paktów z czerwonymi”*. *Niezależne organizacje młodzieżowe wobec „okrągłego stołu”*, „Biuletyn IPN”, 4 (2019), s. 68-79.

3.173. *Młodzież w walce o granice odrodzonej Polski*, „Biuletyn IPN”, 5 (2019), s. 50-59.

3.174. *Historia Polski w nauczaniu Jana Pawła II*, „Biuletyn IPN”, 6 (2019), s. 17-25.

3.175. *Szlakiem Miłosierdzia Bożego na Ziemi Solecznickiej*, w: *Do Maryi w mocy Bożego Ducha. Konferencje na XXIX Międzynarodową Pielgrzymkę Pieszą Suwałki – Ostra Brama*, pod redakcją ks. Tomasza Pełszyka SDB, ks. Jarosława Wąsowicza SDB, Suwałki 2019, s. 109-120.

3.176. *Salezianie w Powstaniu Warszawskim*, „Biuletyn IPN”, 7-8 (2019), s. 34-41.

3.177. *Posługa duszpastersko – wychowawcza salezjanów w Aleksandrowie Kujawskim (1919-2019) w historiografii*, „Kronika Inspektorialna”, 46 (2019), s. 69 -82.

3.178. *Wspomnienia z działalności w Federacji Młodzieży Walczącej*, „Opinia Nurtu Niepodległościowego”, 24 (2019), s. 269-282. Toż: „Opinia Nurtu Niepodległościowego”, 34 (2021), s. 253-265.

3.179. *Pierwsza była Krajna. Męczeństwo polskiego duchowieństwa Wolnej Pralatury Pilskiej*, „Biuletyn IPN”, 9 (2019), s. 44-49.

3.180. *Chwała powstańcom należy się na wieki. Wywiad Łukasza Zaranka z ks. Jarosławem Wąsowiczem dla TVP INFO*, „Kronika Inspektorialna”, 47 (2019), s. 77-89.

3.181. *Serce dla Inki” w Starogardzie, Ostródzie i Gostyninie*, „Kronika Inspektorialna”, 47 (2019), s. 65-73, toż: *Danuta Siedzikówna „Inka”. Pamiętamy!*, pod red. J. Wąsowicza, Kraków 2020, s. 325-333.

3.182. *Wkład salezjańskiej Inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile w popularyzację życia, działalności duszpasterskiej oraz męczeństwa arcybiskupa Antoniego Baraniaka SDB (1904-1977)*, „Kronika Inspektorialna”, 47 (2019), s. 110-123.

3.183. *Panna Świąta, co w Ostrej świeci Bramie*, w: *Dziękujemy za wolność. Konferencje na duchową XXX Międzynarodową Pielgrzymkę Pieszą Suwałki – Ostra Brama*, pod red. T. Pełszyka, J. Wąsowicza, Suwałki 2020, s. 13-23.

- 3.184. *Sprawozdanie z VIII Pilskich Dni Pamięci Żołnierzy Wyklętych*, „Kronika Inspektorialna”, 49-50 (2020), s. 140-142.
- 3.185. *Sprawozdanie z „Kongresu 108 błogosławionych męczenników II Wojny Światowej” – Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, 11-12 grudnia 2019 r.*, „Wojna i Pamięć. Czasopismo Muzeum II Wojny Światowej”, 2 (2020), s. 194-197.
- 3.186. *Edward Leniec (1897-1977), kresowianin, legionista i uczestnik wojny polsko-bolszewickiej*, [w:] *Życie i śmierć dla Polski. Zeszyty Historyczne Pilskich Dni Żołnierzy Wyklętych 2021*, pod red. J. Wąsowicza, Piła 2021, s. 38 -41 [wspólnie z P. Leńcem, J. Lisajem].
- 3.186. *Ksiądz, który zakpił z Wydziału ds. Wyznań. Salezjanin ks. Michał Winiarz (1911–1988)*, „Biuletyn IPN”, nr 5 (2021), s. 89-98.
- 3.187. *„Polonia Semper Fidelis” Święto Chrztu Polski. Scenariusz akademii słowno-muzycznej*, <http://swietochrztu.pl/wp-content/uploads/2021/05/Chrzest-Polski-scenariusz-akademii.pdf>, s. 1-6 (dostęp: 12.05.2021)
- 3.188. *Ksiądz Baraniak a „WiN”*, „Rakowiecka 39. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL”, nr 13 (2021), s. 68-75.
- 3.189. *Kościół wobec Poznańskiego Czerwca 1956 r.*, „Biuletyn IPN”, nr 6 (2021), s. 46-54.
- 3.190. *Z wizytą w Muzeum II Wojny Światowej*, „Rocznik Skrzatuski”, 9 (2021), s. 259-264.
- 3.191. *Papież Solidarności*, „Biuletyn IPN”, nr 7-8 (2021), s. 18-37.
- 3.192. *Wyszyńskiego uratował Biskup Antoni Baraniak*, „Nasza Historia”, nr 9 (2021), s. 13-15.
- 3.193. *Katolicka działalność wydawnicza Wandy Ładziny we Francji*, „Biuletyn IPN”, 11 (2021), s. 24-32.
- 3.194. *Sprawozdanie z VIII Pilskich Dni Pamięci Żołnierzy Wyklętych*, „Kronika Inspektorialna”, nr 53-54 (2021), s. 78-80.
- 3.195. *Serce dla Inki w Bydgoszczy*, „Kronika Inspektorialna”, nr 53-54 (2021), s. 81-83.
- 3.196. *Sprawozdanie Ośrodka PostulATORSKIEGO Inspektorii pw. św. Wojciecha w Pile za rok 2020*, „Kronika Inspektorialna”, nr 53-54 (2021), s. 84-88.
- 3.197. *„Serca dla Inki” w Bydgoszczy, Dębnie, Wałdowie Szlacheckim – Sarnowie, „Wyklęci”*. Ogólnopolski Kwartalnik Poświęcony Żołnierzom Wyklętym”, nr 25 (2022), s. 231-236.
- 3.198. *Dekada Żołnierzy Wyklętych*, „Kurier Wileński Magazyn”, nr 8 (2022), s. 14-17.
- 3.199. *Dokumenty z KL Dachau*, „Biuletyn IPN”, 3 (2022), s. 24 – 32.

3.200. *Ku beatyfikacji męczenników komunizmu?*, „Rakowiecka 39. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL”, nr 17 (2022), s. 71-75.

3.201. *Ecco il vero martire – to jest prawdziwy męczennik*, „Rakowiecka 39. Biuletyn Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL”, nr 18 (2022), s. 93-101.

3.202. *Na ratunek polskim duszom. Kardynał August Hlond (1881-1948), salezjanin, prymas Polski*, „Życie Konsekrowane”, 3 (2022), s. 77-89.

3.203. *Niezlomny pasterz Kościoła. Arcybiskup Antoni Baraniak (1904-1977), salezjanin, męczennik czasów komunizmu*, „Życie Konsekrowane”, 3 (2022), s. 96-108.

3.204. *Ksiądz Stanisław Styrna SDB. Duszpasterz pilskiej Solidarności*, „Nasza Historia”, 11 (2022), s. 31-33.

3.205. *Jak sanitariuszkę od „Łupaszki” pokochała cała Polska*, „Nasza Historia”, 4 (2022), s. 46-48.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

Na uroczystościach 30. lecia Federacji Młodzieży Walczącej, które odbyły się w Szczecinie 13-14 czerwca 2014 r., zostałem wybrany kapelanem ogólnopolskiego Stowarzyszenia Federacji Młodzieży Walczącej. Natomiast na Walnym spotkaniu Zarządu Głównego Towarzystwa Przyjaciół Wilna i Ziemi Wileńskiej w Toruniu 4 kwietnia 2018 r. ogólnopolskim kapelanem tegoż środowiska. Oba wybory zostały zatwierdzone przez moich przełożonych zakonnych. W związku z moją twórczością naukową, działalnością popularyzującą historię oraz działalnością społeczną zostałem też laureatem nagród i konkursów naukowych, odznaczono mnie również medalami państwowymi i honorowymi przyznawanymi przez organizacje społeczne.

7. 1. Nagrody i odznaczenia za działalność naukową

1. Nagroda Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu „Świadek Historii” w uznaniu zasług w upamiętnianiu historii Narodu Polskiego, Warszawa 24 listopada 2010 r.

2. I miejsce w konkursie na najlepszą pracę doktorską dotyczącą historii i idei „Solidarności” oraz opozycji wobec komunizmu i dyktatury organizowanej przez Europejskie Centrum Solidarności w Gdańsku w roku 2011.

3. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi w pielęgnowaniu pamięci o najnowszej historii Polski, a w szczególności o dziejach Żołnierzy Niezłomnych. (postanowienia Prezydenta RP z dn. 15 lutego 2017 r.). Wręczenie 1 marca 2017 roku.

4. Nominacja książki „Książd Ignacy Błażewski SDB (1906-1939): twórca oratorium w Rumi i męczennik za wiarę” do nagrody „Gryf Literacki 2017” organizowanej przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Wejherowie im. Aleksandra Majkowskiego.

5. Odznaka Honorowa „Za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego” przyznana decyzją Kapituły Odznaki Honorowej i uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego nr 3730/2017 z 26 maja 2017 roku – za całokształt działalności zawodowej i społecznej, dbałość o wszechstronny rozwój młodzieży, ochronę dziedzictwa narodowego oraz promowanie Wielkopolski.

6. Medal 100-lecia Odzyskania Niepodległości przyznany przez Prezesa Rady Ministrów dra Mateusza Morawieckiego, wręczenie 22 listopada 2018 w Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu.

7. Nagroda Główna w konkursie Nagrody im. prof. Stanisława Nawrockiego dla archiwistów województwa wielkopolskiego w roku 2019.

8. Medal „Pro Patria” za szczególne zasługi w kultywowaniu pamięci o walce o niepodległość Rzeczypospolitej, przyznany decyzją Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych nr 1483/SU/19 z dn. 6.03.2019.

9. Odznaka honorowa „Zasłużony dla Kultury Polskiej”, przyznana przez Ministra Kultury i Dziedzictwa narodowego prof. Piotra Glińskiego, Warszawa 10 maja 2019 r.

10. Wyróżnienie w konkursie Stowarzyszenia Wydawców Katolickich FENIKS 2021. w kategorii: Świadek: *Listy z KL Dachau Wiktora Jacewicza SDB*, red. ks. Jarosław Wąsowicz SDB, IPN, Poznań 2020.

11. Medal 100. lecia Odzyskania Niepodległości przyznany przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę postanowieniem z dnia 14 lutego 2022 r.

7.2. Odznaczenia i nagrody za działalność społeczną

1. Brązowa Odznaka Honorowych Dawców Krwi, 9 maja 2001 r.

2. Medal NSZZ „Solidarność” Regionu Gdańskiego „Ludzie roku 1988” za wsparcie strajków w maju i sierpniu 1988 r., Gdańsk 31 sierpnia 2008 r.

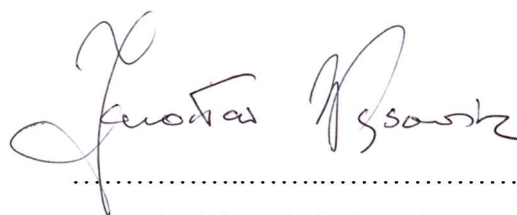
3. Medal Regionu Wielkopolska NSZZ „Solidarność” za udział w tworzeniu siły i etosu NSZZ „Solidarność”, Poznań 31 sierpnia 2010 r.

4. Złota odznaka „Solidarność’80” przyznana przez Komisję Krajową Federacji „Solidarność’80”, Piła 31 sierpnia 2010 r.
5. Człowiek roku 2013 „Tygodnika Pileckiego”.
6. Zasłużony dla NSZZ „Solidarność”, Poznań 26 września 2014 r.
7. Członek Honorowy Stowarzyszenia „Solidarni –Niepokorni”, Piła 6 czerwca 2015 r.
8. Laudacja Komitetu Pamięci i Ochrony Pomnika Poległych Stoczniowców w Grudniu 1970 r. w Gdańsku, Związku Stowarzyszeń Osób Represjonowanych w latach 1980-1989 im. ks. Jerzego Popiełuszki oraz Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” wręczona na uroczystym Zjeździe Regionu Gdańskiego NSZZ „Solidarność” w Sali BHP Stoczni Gdańskiej w obecności Prezydenta RP Andrzeja Dudy w 35 rocznicę podpisania Porozumień Sierpniowych, Gdańsk 31 sierpnia 2015 r.
9. Krzyż Wolności i Solidarności za działalność w Federacji Młodzieży Walczącej region Gdańsk w latach 1988-1990 (postanowienie Prezydenta RP z dn. 27 sierpnia 2015 r.)
10. Odznaka Pamiątkowa Federacji Młodzieży Walczącej, Warszawa 11 września 2015.
11. XXXI Nagroda Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” im. ks. dra Bolesława Domańskiego, Szczecin 6 marca 2016 r.
12. Złoty Krzyż Zasługi - za zasługi w działalności na rzecz przemian demokratycznych w Polsce (postanowienie Prezydenta RP z dn. 27 sierpnia 2016 r.)
13. Członek Honorowy Stowarzyszenia Brygada „Inki” w Czarnem, listopad 2016 r.
14. Przyjaciel Kwartalnika Wyklęci za rok 2016.
15. Odznaczenie pamiątkowe: Krzyż Pamięci Armii Krajowej, Warszawa 11 listopada 2017 (Uchwała Kapituły Odznaczenia Pamiątkowego Krzyża Pamięci Armii Krajowej nr 13 (2017) przyznawanego Przez Stowarzyszenie Łagiemników Żołnierzy Armii Krajowej)
16. Odznaka Honorowa „Działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych” (Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Kasprzyk, Legitymacja nr 5519, Warszawa 12.12.2017)
17. Arcybiskupi Pierścień Tysiąclecia Archidiecezji Wrocławskiej, wręczony przez kard. Henryka Gulbinowicza, Wrocław 4 marca 2019 r.
18. Medal 100. lecia Niepodległości za nieustający trud w dążeniu do Polski „wolnej i czystej jak łąka” przyznany przez Przeorat Pomorski Orderu Świętego Stanisława, Starogard Gdański 24 sierpnia 2019 r.
19. Medal pamiątkowy z okazji 75. lecia Narodowych Sił Zbrojnych przyznana postanowieniem Prezydium Zarządu Głównego Związku Żołnierzy NSZ (Legitymacja nr 295).

20. Ryngraf Pamiątkowy Komitetu Budowy Pomnika Żołnierzy Wyklętych Niezlomnych, Mielec 1 marca 2022 r. (Legitymacja nr 823)

21. Medal 40. lecia „Solidarności Walczącej”, Wrocław- Gdynia – Warszawa 25 czerwca 2022 r. (Legitymacja nr 623)

22. Medal 80. Rocznicy Przemianowania ZWZ w AK 1942-2022, przyznany przez Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, wrzesień 2022 r.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Józef Rysa". The signature is written in a cursive style with a large initial 'J' and 'R'. Below the signature is a horizontal dotted line.

(podpis wnioskodawcy)